

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.
Nyilttír petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, november 9.

Mai számunk főbb közleményei:

- Titokzatos muzeumtolvajtás.
- Szántó Izidort fölmentették.
- Javul a bakák sorsa.
- A kutbaesett vasutterr.
- Hétköznapi rímek.
- Kettős halál a gyanu miatt.
- Tüntetés a belga királyi pár ellen.
- Tanársztrájk előtt.
- Színházi pletykák.

Uj krízis.

Arad, november 8.

Nem elég az általános, elviselhetlen drágaság, nem elég, hogy a kínos helyzetet most már a száj- és körömfájás járványais fokozta, még ezeknek a betetőzéseül az kellett csupán, hogy a pénz is megdráguljon. Hát meg is drágult; szinte az 1909-ik évi válságra emlékeztet bennünket az 5 százalékos bankráta, a mely nagy zavarokat okoz most az ország közgazdasági életében.

Az 1907-ik esztendő második fele a legsúlyosabb pénzügyi válság jegyében folyt le az egész világon. Az ősszel már nem is pénzsükség, hanem valóságos pénzinség uralkodott. Az Angol Bank és a Német Birodalmi Bank 7 százalékra emelték a kamatlábat, az Osztrák-Magyar Bank 6 százalékos rátával dolgozott. A nagy bankok megszorították vagy megvonták a hiteleket, a börzén, a kereskedelemben, az iparban a legszorongóbb bizonytalanság uralkodott. Senkiben sem bíztak, senki sem tudta,

hogy mit hoz a holnap. Ez a krízis nálunk október 31-én érte el tetőpontját. Az Osztrák-Magyar Bank ez alkalommal mutatta ki fennállása óta a legnagyobb váltótárcát: 862,5 millió koronával. Ugyanakkor érte el a legnagyobb adóköteles bankjegyforgalmat, 454 millió koronát.

Az ideai októberi ultimó ezeket a rekordszámokat sokszorososan felülmúlja. A jegybank váltótárcája 978 millió korona, tehát megközelíti a milliárdot. Az adóköteles bankjegyek forgalma 537 millió korona, tehát majdnem 100 millió koronával nagyobb, mint az 1907-iki válságos esztendő tetőpontján. A bankkimutatás eme kedvezőtlen adatai foglalkoztatták most a pénzügyi világot. A börzéken a vállalkozási kedv hirtelen lelohadt, a spekulációt a bizonytalanság szorongó érzése fogta el. Mit jelentenek ezek a számok? Visszatérnek talán az 1907-ik év válságos jelenségei, amelyeket pedig alig hogy kihevertünk? Vagy csak átmeneti feszültségről van szó, amelyet a gazdasági élet gyorsan kihever?

Az 1907-iki válság, tudjuk, Amerikából indult ki, Rooseweltnek a trösztök ellen indított háborujából. Az amerikai spekuláció Londonból igyekezett pénzt szerezni és az Angol Bank egy héten kétszer is megszorította a kamatláb-csavart, hogy a newyorki fináncváltók beözönlése ellen védekezzenek. A pénz- és hitelsükség így terjedt tovább az európai kontinensen. Most is nemzetközi jel-

lege van a pénzsükségnek. Londonban és Berlinben szintén 5 százalékos a kamatláb. De 1907-ben az Osztrák-Magyar Bank helyzete aránylag kedvezőbb volt a londoni és berlini jegybank státusánál, annyira, hogy képes volt husz millió aranyat küldeni Londonba és Berlinbe. A bécsi lapok akkor ezt az aranyszállítást úgy ünnepelték, mint egy hatalmas mentőakciót, holott a valóságban csak arról volt szó, hogy a jegybank a nem gyümölcsöző aranyért jól kamatozó külföldi váltókat kapott. Most azonban az Osztrák-Magyar Bank helyzete jóval kedvezőtlenebb, mint akár a londoni, akár a berlini jegybanké. Berlinből és Londonból már a pénzviszonyok könnyebbülését jelentik. Ellenben nálunk az ultimó után is jelentékeny váltóbenyújtások folynak a jegybanknál és a pénzsükség nemcsak nem enyhül, hanem egyre fokozódik.

Még egy másik nevezetes különbség van az 1907-iki és a mostani állapotok között. Mindeddig nyoma sincs azoknak a válságos pánikszerű tüneteknek, amelyek az 1907-iki évet szomorúan emlékeztetessé tették. Sem a börzéken, sem az ipari és kereskedelmi életben nem látjuk a konjunktúrának azt a rohamos bomlását, a hitelviszonyokban azt a kínos bizalmatlanságot és bizonytalanságot, mint akkor. Rendkívül vigasztaló, hogy a mai feszültség csak a jegybank státusában és legfeljebb még az emelkedő kamattételekben nyilvánul, de a gaz-

A bányarém.

— Különös történet. —

A jó pap holtig tanul. Régi és igazi igazság ez. Ha tudással, józan ésszel, fölvilágosodottsággal fölfegyverkezve vágnak neki az életnek és azt hisszük, hogy új események, meglepetések nem várnak reánk, akkor nagyon, de nagyon csalódunk. Szörnyű és gyakran idegrázó örvények, veszedelmes elámulások bukkannak elénk az élet országútján s ha elmékedésre, titok meglátására hajló természetünk van, akkor az a bizonyos józan ész sok megpróbáltatásnak van kitéve.

Tapasztalásból beszélek. Én is azok közé az emberek közé tartozom, akik a pozitív tudás mulatságos gögével mennek neki az ismeretlen életnek. Kitüntetéssel szereztem meg huszonhét éves koromban a mérnöki diplomát és amidőn neki vágtam a világnak, az emberek és események forgatagának, kétségtelen igazságnak hittem, hogy műszereimmel, tudásommal, számításaimmal megmérhetem, fontra tehetem az egész életet. Misztikumok, lelki tünetmények, rejtelmek nem voltak az én hitem számára.

Ez a világ, ez a föld és minden a mi rajta van, létező, anyagi, érzékelhető valami — mondtam. — Ha tudásunk tökéletlen nem lenne, akkor semmi fölfedezni, megismerni valót nem találnánk. S amint fejlődünk, el fogunk érkezni arra a magaslatra, ahonnan mindent meglátunk, min-

dent megmagyarázhatunk. Istenhit, miszticizmus, spiritualizmus mind, mind köddé foszlik. A rejtelmek kiderülnek és a megfejthetlenség pozitív, levezethető, megmérhető tünetmennyékké szűródik.

Kevély hitvallás volt ez és ostoba. Mert minden kevélység ostobaság. Őszbecsapott fővel, megbénult lábbal hirdetem nagy tévedésemet. Egykori gögös tudásommal meg tudnám magyarázni, le tudnám vezetni minden rézletét, ha egyetlen ponton nem találnám ott a megfejthetlent, a titok bökkenőjét.

Magam sem értem, miként történt, hogy kitűnő oklevellel közel másfél évig nem tudtam megfelelő álláshoz jutni. Vegül is elfogadtam a wielisini sóbányánál megüresedett segédmérnöki állást. Nem kötött semmi az országhoz és így az sem riasztott vissza, hogy Galiciában kell megtelepednem.

Igaz, kicsit szomorú hely volt Wielisin. Régi, félig meddig kihasznált sóbánya tárnái hálózták be a dombok alját és fenn a föld színén épenséggel nem volt semmi más, mint a közel harmadfélszáz bányász egyszerű fabázikói, egy fatornyos rozszant templom, az előjáróság és a bányatársulat emeletes kőépületei. Ha valahol, úgy Wielisinben buskomorra kellett lennie az embernek idő múltával. Sohasem voltam vidám legény. Szívesen hajlottam a magányos merengésre, de a wielisini unalom még engem is megőrlött. A bányagazgató, aki egyuttal első mérnök is volt, törődött, megsava-

nyodott embernek bizonyult és ugyanilyen volt a bányatelep orvosa, a néhány hivatalnok és ilyen lettem egy-kettőre magam is. Idegeimet bizonytalansággal megviselte az egyhangúság és ennek nem csak csekély része lehet a későbbi eseményekben.

Amint már mondtam, a sóbánya régi volt és évtizedeken át alaposan kihasználták. Mélyben fekvő járatait előntötte a víz, mely az egyik nagyobb tárnában sötét, sóval telített téva szélesedett. Mérnöki feladatunk leginkább a bánya vízmentesítése volt, mert a bőven fölfakadó talajvíz egyre oldotta, emésztette a használatban levő bányaslat fekvő sórétegeket. Sülyedtek, repedeztek, néha hangos dübörgéssel omlottak be egyes bányarészletek. Mindig az az érzésem volt, hogy a halál talaján járók, valahányszor az alsó vizártól csapkodott bányába leszálltam. Nem voltak itt meg a sóbányák hatalmas méretű termei, a tömör sötétségbe vájt templomi csarukok, karzatok, boltozatok. A só keskeny rétegekben húzódtak szét a kőzetek közeiben. Egyes folyosók beomlottak, amint az alámosott alap sülyedt, roskadozott. Nem egyszer bizony fehér emberi csoportokra is akadtak a bányászok az újból feltárt folyosókon. Régi, évtizedek előtti tragédiáról beszéltek ezek a csoportok, a tárnafolyosó váratlan beomlása által eltemetett, elpusztult és elfeledett bányászok kis tragédiájáról.

Az újabb időben azonban aránylag ritkán fordult elő szerencsétlenség. Ép ezért némileg meglepő volt, amidőn otlitém harmadik hónapjában

dasági élet fejlődésére való visszahatása szerencsére mindezeidig elmaradt és adja Isten, hogy a jövőben is elmaradjon.

De ha a mi pénzviszonyaink feszültségét sem a nemzetközi viszonyokkal, sem az általános gazdasági helyzettel nem lehet teljesen megmagyarázni, fölmerül a kérdés, mi okozza mégis a jegybank státusának ezt a mindezeidig példátlan megromlását. Miért olyan óriási a váltótárca és a bankjegyforgalom? Ha sem az üzleti élet aránytalan és egészségtelen fejlődése, sem a nemzetközi viszonyok nem okai ennek a feszültségnek, mi tehát az elfogadható magyarázat? A pénzsükségnek két főoka szokott lenni. Vagy a mozgatható tőkék és hitelek túlságos lekötöttsége, vagy a pénzforgalmi eszközök hiánya. Az előbbi ok gazdasági, az utóbbi valuta-technikai.

Ezuttal úgy tetszik nekünk, hogy az utóbbi eset forog fenn. A forgalomnak nem áll annyi fizetőeszköz rendelkezésére, mint amennyire szüksége van. A bankok és a jegybanknál akreditált cégek, hogy pénzhez jussanak, kénytelenek váltókat benyújtani a jegybankhoz és ezáltal a bankjegyforgalmat szaporítani. Es így történik azután, hogy a jegybank érc-készlete nem szaporodik, inkább csökken, ellenben bankjegyforgalma egyre emelkedik és státusa romlik.

Sokat irnak és beszélnek a jegybank devize-politikájáról, amely általános vélekedés szerint kitűnően bevált. A banknak joga van a készfizetések felvételéig 60 millió korona értékű külföldi ércben fizetendő váltót érc-készletébe beszámítani. De a jegybank ezen az összegzen felül is vásárol külföldi váltókat. Ezeket a váltókat esetről-esetre, amikor nagy kereslet van, eladja és ilyen módon igyekszik a deviza árfolyamokat szabályozni. Ez a politika egyrészt nyereséges, mert a bank keres kamatokon és árfolyamon.

Másrészt mindezeidig kitűnő eszköznek bizonyult a váltóárfolyamok paritásának fentartására. Azonban egy hátránya mégis van és ez most különösen érezhető. A jegybank a devizékért bankjegyet ad. De mert ezeket a devizéket nem számíthatja be az érc-készletbe, státusa ezzel megromlik. Jelenleg 120 millió koronára tehető a jegybank devize-állománya. Ha ezeket eladná, 120 millió koronával javulna rögtön a státusa.

Egy másik módja a pénzeszközök szaporításának az volna, ha a jegybank kamatmentes előlegekkel elősegítené az aranybehozatalt. Az idén az európai jegybankok, különösen az Angol Bank és a Német Birodalmi Bank nagy versenyt fejtettek ki, hogy aranykészletüket kiegészítsék. Az Osztrák-Magyar Bank azonban nem követte ezt a példát, részben, mert az aranybehozatalt üzleti szempontból nem tartja nyereségesnek, részben mert azt hiszi, hogy devize-politikával eléggé ura marad a valuta-mozgalomnak. Am a mostani események azt bizonyítják, hogy nemcsak valuta-árfolyamok paritásáról, hanem a pénzforgalmi eszközök szaporításáról is kell gondoskodni. Mert ha a pénzeszközök hiányoznak, a valuta-árfolyamokat sem lehet szabályozni és ezenfelül a gazdasági életnek még a pénzsükséggel és a magas kamatlábbal is kell küzdeni.

A volt sah és családja. Bécsből táviratozók: Reggel hat órakor érkezett meg a Nordbahnhofra a detronizált sah és családja. Csak néhány perca és az orosz konzulátus tagjai várták. Mikor a vonat berobogott, a hálókocsi ablakából kíváncsian tekintettek ki a volt sah fiai, három kedvesarcu gyermek. Az ablakban állott sűrűn lefátyolozva a volt sah felesége és mögötte két udvarhölgye. Először a kecskebőr-kusmács szolgálk szállottak le, utánuk egy csupaszkepű kis emberke, az eunuch és végül maga a sah. Alacsony, kissé hizott, fekete bajszos, arany szeműveges, villogó fekete szemű

ember a detronizált sah. A schönbrunni Park-Hotelben szállott meg. Az elcsapott sah Bécsből Párisba utazik, ahol 8 napig marad. Sokan azt hiszik, hogy forradalmat akar szervezni, mert detronizálták, azonban valószínű, hogy betegségét akarja gyógykezeltetni a francia fővárosban.

Szántó Izidort fölmentették.

(A nagyváradai tábla ítélete.)

Távirati tudósítás.

Arad, november 8.

Tegnap reggeltől késő estig folyt a tárgyalás a nagyváradai táblán Szántó Izidor, az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár volt igazgatójának bűnpörében. A tábla hosszas tanácskozás után megsemmisítette az aradi törvényszék ítéletét, amelylyel Szántót nyolc hónapi fogházzal sújtotta és fölmentette a vád és következményei alól.

Tudvalevőleg Szántót másfél esztendő előtt 19 rendbeli magánokirathamisítás vétségével gyanúsítva letartóztatta az aradi rendőrség. Az volt a vád ellene, hogy az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár mérlegeit, könyveit meghamisította és a részvényeseket megkárosította.

Szántót négy és fél hónapig vizsgálati fogóságban tartották és a fogházban folytonosan ártatlanságát hangoztatta.

— A bűncselekményeket — mondta — nem én követtem el, hanem Ujházy Andor főkönyvelő. Én legföljebb csak a kereskedelmi törvénybe ütköző kisebb szabálytalanságokat követtem el. A 19 rendbeli okirathamisítást a vizsgálat hatra redukálta és az ügyész 6 rendbeli bűncselekménnyel vádolta meg a vádiratában. A törvényszéki főtargyaláson Pogonyi Nándor kir. ügyész 3 vádpontot elejtett és csak 3 rendbeli okirathamisítás miatt kérte Szántó megbüntetését. A törvényszék egy okirathamisítás büntetést állapított meg Szántóról és ezért 8 hónapi fogházra ítélte. Ujházy ennél nagyobb büntetést kapott.

Somló Ármán dr., Szántó védője felebbeszórást adott be az ítélet ellen a nagyváradai táblához. Az ügyész szintén felebbeszórást nyújtott be.

az egyik csoportvezető jelentést tett Jan Kostisicki 26 éves bányász eltűnéséről.

Az eltűnt bányász mintegy tíz perenyire dolgozott legközelebbi társától egy tágas, szabványos sűrűregben. Az üreget régebbi bányászás tárta föl és azok közé tartozott, melyeket beomlás zárt el újra.

Hogyan, miként tűnt el a bányász, titok volt, de az bizonyos, hogy újabb beomlás nem történt. Lámpáját, bányász-eszközöit megtalálták. Lehetségesnek véltük azt is, hogy elkóborolt. Mindenestre titokzatos elűnés volt. A hét végéig hiába vártuk és hasztalan kutattunk utána, így a következő héten másik bányászt osztottak be helyére.

A rejtély még csak most bonyolódott igazában. Hétfőn kezdte meg az üregben a bányász a munkát és hétfőn este nyom nélkül eltűnt. Ebéd idő után még tréfás kedvvel tért vissza társaitól munkahelyére. Azonul senki sem látta. Midőn a munkaidő végén nem mutatkozott, hívták, keresték, de nem volt az üregben.

Wielisin unalmas, egyhangú életét szokatlanul fölpezsdítette ez az eset. Ép az igazgató irodájában voltam, amidőn izgatott arccal belépett a főaknász.

— Igazgató ur — szóló fölhevülve — az eltűnt bányászok helyére nem kapok embert!

— Hogy értem ezt Margul? — kérdezte a meglepett igazgató.

Magam is kérdőleg néztem a főaknászra. Sejtettem, hogy valami szokatlan dolog történhetett.

— Igazgató ur... én nem tudom. A bányászok izgatottak. Kijelentették, hogy nem teszik

be a lábukat abba a halálverembe, ahol két társuk rejtélyesen elpusztult.

— Igen, de ők azt mondják, hogy tudják, miért nem mennek az üregbe!

— Nos, miért? — kérdeztük az igazgató és én egyszerre.

— Azt mondják, hogy... igen, azt mondják, hogy ott a rém jár!

Bányavidékeknek mindig megvannak a maguk tündérmeséi és remregéi. Bizonyára Wielisin sem volt ebben a tekintetben kivétel, de én soha nem érdeklődtem irántuk. Ezuttal először hallottam valamit felőlük. Boszusan vállalt vontam.

— Ostoba rémképek. A műveletlen képzelődés rémképei — dörmögtem.

Igazgatónk praktikusabb oldaláról vette boncolóra a dolgot:

— Azután honnét tudják, hogy rém jár az üregben, Margul?

— Én nem tudok semmit — dadogta némi szégyenkezéssel és zavarral, de kiéreztem szavai-ból, hogy hitelt ad némileg a mendemondának. — De azt mondják, hogy Wozzak Stepan látta a rémet.

Wozzak volt a második eltűnt bányász.

— Nos, mit látott Wozzak?

— Nem én mondom uraim, a bányászok beszélnek. Wozzak erős legény volt, vidám. Tréfásan mondotta azt is, hogy látta a rémet. Kétszer is látta. Ugy mondják a bányászok, hogy fehér volt, hosszú és szomorú. Bányászlámpát vitt a kezében. A sóból lépett ki Wozzak elé és meglöbálta a lámpát.

Megbeszéltük a dolgot az igazgatóval és kihirdettük, hogy ezuttal két bányász dolgozhat az üregben, akik valamivel jobb fizetést is kapnak. Nagy nehezen akadt mégis két fiatal rutén származású bányász, akik elvállalták az üreg munkáját.

Boszankodtam és mulattam a rémlátók babonáján; de magam is kíváncsian lestem, hogy mi lesz a két új munkással. Dél felé lezártam a bányákba és utnak eredtem a rejtélyes üreg felé, mely a legelső járásban volt. Kevés várta rohanó munkás csapatmal találkoztam. A főaknász vágatott az élükön. Látomra zavarodottan megálltak és a csoportból előre tolták az egyik rutént, akit két társa támogatott. Kisértetiesen sápadt volt és félelem, rettegés ült az arcán. A többiek is irtózáttal telt kepet vágak.

Ijedező, hebegő beszédükből csak nagy nehezen értettem meg az eseményeket. A munkaidő kezdetén a két rutén bement az üregbe. Több órán át nyugodtan dolgoztak. A kifejtett sóhalom már szaporodott, amidőn Péter, az ifjabb rutén kiment a keskeny tárna-folyosóból.

Kevés várta rettenő kiáltást hallott az üregből a másik rutén. Kingrott, de Péternek hiú helyét látta. A megmenekült rutén esküdni mer rá, legalább így mondotta nekem, hogy a rém ott állt a sötét nyílásban és integetett feléje. Lélek-szakadva menekült és riadt ordításával fölverte társait is. Akik azon a környéken dolgoztak, mind eszeveszetten menekültek.

Babonás bányászainkat hidalgatós rettegés lepte meg és én az egyetlen megnyugtató módnak

tásért és amiatt, hogy Szántót csak egy okirat-hamisításban mondják ki lücsőnek.

Tegnap volt ez ügyben a felebbezői tárgyalás a nagyváradi táblán. A tárgyaláson Szántó is megjelent. (Ujházy tudvaleg Amerikába szökött, tehát őt nem lehetett felelőségre vonni) Szántó a tábla előtt is hangot adott teljes ártatlanságát.

Somló dr. védő igazságszolgáltatási tervedésnek mondotta azt, hogy Szántót elítélték, holott semmi pozitív bizonyíték nem volt ellene, de nem is kövelett el semmi büntetendő cselekményt. Teljes fölmentését kérte a vádlottnak.

Sztaniszlavszky kir. főügyész ezzel szemben arra kérte a táblát, hogy az aradi ügyesség által emelt vádakban mondja ki bűnösnek a vádlottat és szabják ki rá a legmagasabb büntetést, mert visszaélt a részvényesek és az igazgatóság bizalmával.

Este hat órakor vonat vissza tanácskozássra a táblai tanács, amely több mint egy órai vita után kihirdette ítéletét. A tábla Szántót fölmentette a vád alól. A vádlott könyve vette tudomásul az ítéletet, amely azonnal jogerőre emelkedett, mert a főügyész is megnyugodott benne. Szántó jelenleg Gyulafehérváron lakik családjaival együtt.

EGYESÜLETI ÉLET.

Értekezlet az Aradi Munkapárti Körben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8

A nemzeti munkapárt aradi köre ma este háromnegyed 9 órakor saját helyiségében Bréda Viktor gróf, Kintzig János és Nesnera Aladár elnökök vezetésével nagyszámban látogatott választmányi ülést tartott. Kintzig János megnyilvánván az ülést, azt indítványozta, hogy a klub ügyeinek vezetésére igazgatóság választassék. A nagyválasztmány az indítványt elfogadva, az igazgatóságba egyhangulag a következőket választotta meg:

Adler Andor, Figus Albert, Dörner János, Varjassy Lajos dr., Zerkovitz Rudolf, Reinhart Gyula és Nesnera Aladár.

Nesnera Aladár megköszönve a bizalmat, lelkes szavakkal hívta fel a munkapárt összes tagjait, hogy a jövőre ez a kör legyen szóra-

hozó és találkozó helyük és kéri, hogy a törvényhatósági bizottság elé kerülő ügyek megvitatására esetről esetre minél nagyobb számban jelenjenek meg a körben.

Szükségesnek tartja a város távozási részein lakó kültagokkal való szoros érintkezést is fenntartani, mely célból a választmány időnként fel fogja keresni azokat, hogy érdekeiket megismerhessék. Végül minél tömegesebb belépésre kérte a munkapárti polgárokat.

Szükségesnek látszott a kör tisztikarát és választmányát kiegészíteni, amelyek végleges névsora a következő:

Elnökség: Andrányi Károly báró, Bréda Viktor gróf, Fábry Sándor dr., Kintzig János, Neuman Adolf, Nesnera Aladár. Titkár: Krenner Zoltán dr. Gazda: Weil József. Pénztáros: ifj. Schweigert Péter. Irodavezető: Salgó Henrik. Választmány: Assael József, Almási T. Pál, Adler Andor, Balla Alajos, Burián János, Bokor Alajos, Bing János, Braun Mór, Bánfy Sándor, Bauer Károly, Baross Ferenc dr., Bohus Lajos báró, Beles János, Braun N. Antal, Buzás Vilmos, Csernovits Diodor dr., Csók Károly, ifj. Czeiler István, Cziráky Márton, Czernóczky Mihály, Czeiler István, Dobiaschi József, Déry Jenő, Domány József, Dorái Sándor, Dörner János, Deutsch Fülöp, Éles Ármán, Erdős Rezső, Embey Iván, Faragó Gyula, Farkas Ábrahám, Farkas Ernő, Funkelstein József, Fényes Kálmán, Fuchs Ignác, Fényes Dező, Fuchs Arnold, Figus Albert, Fodor Gyula, Frick József, Földes Soma, Fritz Ferenc, Grimm A. József, Glück Károly, Glück Ignác, Gruber István, Gedeon János, Glück Dező, Geller László, Halmay Andor, Hecht Arnold dr., Hegyi Albert, Holczér József, Homonnay Nándor, Hajós Árpád, Jó Béla, Jellinek Henrik dr., Kocsis Lajos, Kohn S. N., Keller László, Kara Győző, Kiss Ferenc, Kohn József, Kopp János, Köpf János dr., Kuttin Gyula, Kristófy János, Kondoroszi Kálmán, Lányi Marcel, Lukácsy Lajos, Leopold Zsigmond, Lejtényi Sándor, Laczay Gyula, Lustig Andor, Lauer Máttyás, Macsinik János, Mányi Móze, Müller Izidor dr., Nagy Orbán dr., Nemcs Zsig. dr., Nemess Géza, Nachtnebel Ödön, Neuman Dániel, Neuman S. mu., Olár Jusztián, Osvát Miklós, Ottenberg Tivadar, Párián György, Párecz Béla dr., Ráskai Miksa, Reiber Emil, Reinhart Gyula, Réthy Viktor, Ransburg Sándor, Rng Béla dr., Róka József, Róna Jenő, Rosenberg Miksa dr., Schäffer Henrik, Schreyer Viktor, Schreiber Vilmos dr., Somogyi Gyula dr., Sági Henrik, Stein Zsigmond, Sugár József, Sztankovits Miklós, Schäffer R. kád., Steinhart Mór dr., Szabó Zoltán, id. Szalay Károly, Szalay Károly dr., Szeredy Gyula, Széll Ernő, ifj. Tonesz Ferenc, Tisch Mór dr., ifj. Tenner Lajos, Tenner László, Tolnay János dr., Vajda István dr., Vajda

János, Vajda Iván dr., Varjassy Árpád, Varjassy Lajos dr., Vidéky Géza, Virágh Lajos, Varjassy Lajos, Vass István dr., ifj. Vass Gusztáv, Weinberger János, Weisz Márkus, Wolf Jenő, Zerkovitz Rudolf.

Javul a bakák sorsa.

(Gyapjubéléses köpeny. — Cvikker a legénységnek.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Nem rossz viccelődés ka'ónáéknél az a mondás, hogy az isten óvjon mindenkit a „Platzoffizier“ től. Ezek az urak t. d. mindig azokon a „helyeken“ találhatók, ahol a sneidig katonatiszt — hódítani akar. Tehát a korzón, a színházban, szóval mindenütt, ahol szép asszonyok izeme gyönyörködni óhajt a szabályellenes tiszti uniformisban. Mert mióta Mars isten a hadseregeket egyenruhába hajtotta, azóta minden szabályszerű uniformis csunya és hódítani csak abban a vaffenrokban lehet, melynek a gallérja legalább négy centiméterrel magasabb az előírásnál négy centiméternél. Azt is tudja ma már minden bakfis, hogy nem a generális ur százrúcsu pantallójában húzódik meg a táncban fáradhatlan lábcsár, hanem a hadnagy ur ölesre vasalt nadrágja teszi déleceggé a kitérő keringőzőt.

A térparancsroksági tisztek, a „Platzoffizierek“, akik a „vorschriften“ egyenruházokdás hivatásos ellenőrei és akik a legrépesetb korzón is megállítják, sőt baza is küldik a kamgarn nadrágos önkéntest, bizonyára szomorúan veszik tudomásul, hogy a hadügyminiszter szakítva a multtal, teljesen liberális szellemű egyenruházati szabályzatot készített és ez a Rendeleti Közlöny legközelebbi számában kerül nyilvánosságra és lép életbe.

Régóta várják már az 1878-iki évben készült és legnagyobb részben teljesen elavult szabályzat reformját a hadseregben. Gyökeres változtatásra nem mert magát évtizedeken át elhatározni a hadvezetőség, mert a tradíciókhoz ragaszkodó hadseregben a direkte csunya formákat tartották az igazi katonai szellemmel megagyezőnek.

Csak az utóbbi időben, de különösen Schönaich bá. ó hadügyminisztersége alatt történtek radikális újítások, melyek a célszerűs-

tartottam, ha átkutatjuk végre a retekletes üreget, mely immár a harmadik áldozatot nyelte el.

Elhatároztam, hogy vasárnap délelőtt lenyegyek a bányába és átkutatom az emberévő üreget. Vállalkozásomnak híre ment és 4-5 bátrabb bányász hozzám csatlakozott. A folyosó, melyen mentünk, nagyokat kanyargott, a szerint, amint a sziklás talaj rést nyitott a sörétegnek.

Jó félórai ut után Margul, a főakasztás megállt és kijelentette, hogy nem mennek tovább. Megmondtam neki véleményemet, hogy gyávának, ostobának tartom. Nem hederített a sértésekre.

— Nem kérek a halálból. Gyermekeim vannak és feleségem — mondotta.

Kisérőim helye elve mormogtak. Vállat vontam és elváltam tőlük. Egyik bányász vékony kötelet erőszakolt kezembe. Rántsam meg, ha bajra akadok. Ugy bucsuztak tőlem, mint a halálbamendőtől szokás.

Körülbelül tíz percet tettem meg a folyosón. Lámpámat övemre akasztottam. Egyik kezemben a revolver, másikban a csákány és a kötél vége volt. Csend volt körülöttem. A kezemben tartott kötélen éreztem az élő, valóságos világ utolsó láncszemét.

A tágasabb csarnok hűsebb levegője megcsapott. Hirtelen kanyarodóval fordult a tárna a rejtélyes üregbe. Villamos lámpám fénye beragyogta az egészet. A szétvillanó fényben mintha halvány, áttetsző ködárnyék rebkent volna el előttem. Kiváncsi, kutató szemmel néztem végig az egész

üreget. Jókora szobanagyságu volt. Tőlem balkezre látszott a beomlott régi tárnafolyosó durva kőhalmaza. Az ellenkező oldalon fölhalmozott sódarabok mögött két fekete üreg tátongott. Az egyik, az ujjannan kezdett tárnafolyosó volt. A másik, nyilván az a „másik tárna“, melyet az utoljára eltűnt Péter megézett. Ez a másik tárna, ez lesz a kulcs! Éreztem, hogy fejem találtam a szöveget, de előbb mégis körüljártam az üreget.

Egy helyen villamos lámpám megakadt és a világító felével a szűk folyosó felé fordult. Majdnem felkiálttam, amidőn az így derengő sötétségben uszó üregbe bámultam. Tisztán, világosan láttam az ott kúrnabolygó ködárnyat. Egyetlen pillanatig láttam, mert a kiszabaduló lámpa fényében eltűnt. De megeshűdhettem volna arra, hogy alacsony, feldult képű bányászt láttam az üregben. Keze hívó, vagy tiltó mozdulatra emelkedett, fe nyegető, vad arcan tágra nyílt szája volt és óvén bányászlámpa himbálódzott.

Képződésnek tartottam a látományt és csak azért is megakartam mutatni — önmagamnak, hogy bevégzem félelem nélkül kutatásaimat.

Még az a bizonyos második tárna volt hátra. Belévilágítottam. Szeretném a másik tárna mellett volt. A sörétegnek egy gyűrődése szorult itt két kemény szikla közé. A hatodfél méter mély sötömet hamar kivájták és a végén sziklafalra akadtak, mely visszafordulásra készített. Így támadt ez a második tárna. Tisztában voltam eredetével, amint beleje néztem. Nem volt ott benn semmi különös.

Megelégedhettem volna ezzel, de bementem a zsákfolyosóba. Őt-lat lépést tettem előre és reáléptem a végén kiemelkedő lapos sziklára. Fekete árnyék volt előttem és úgy tátongott, mint valami szakadék. Szakadék is volt, de már nem léphettem vissza. A sziklalap megbillent alattam és lezuhantam...

Kalimpázó lábaimmal sűrű, jéghideg folyadékba értem. A bányát alulról ostromló scár volt. Bizonytalan helyzetemben moccanni sem mertem. Kapaszkodni akartam és a vízbe nyulva tapogattam azt a valamit, ami föntart.

Éles sókristályokkal borított szőrfélét, kerek félgömböt éreztem ujjaim alatt. Emberi koponya, emberi haj volt! Holtan, sőt a fulladva valamelyik eltűnt bányász lehetett alattam. Eszeveszetten ordítottam, üvöltöttem segítségért. Fölbámultam a sötétségbe és azt hittem, megőrülök. Odafönn inett, bólogatott a köd árny. A rém... a bányarém... Meredten néztem reám, lámpáját lelégásta az ürbe és másik kezével fenyegetett... Láttam, néztem a bányarémot... és elájultam.

Kisérőim elfutottak és csak órák múlva jött néhány hivatalnoktársam kutatásomra. Óvatosan hatoltak be a veszedelmes tárnába, mint én és így nem nyelte el őket a billenő szikla örvénye. Reámtaláltak és kibúztak megdermedve, eszméletlenül és fehérre fakult hajjal.

Mert a szakadékos tárna titka meg lett fejtve. Megtudtam, hogy a szakadékon túl a sziklafalban gondosan kivájt rejtek volt telve arannyal, ékszerekkel. Kikutatott, hogy harminc év előtt sok rab-

get és nem a tradíciót tartották szem előtt. A csukaszürke egyenruha, a barnaszínű szijazat, mely igen sok katonát mentett meg az „egyes-től“, nem lévén szükség a fényesítésre, szükségessé tette, hogy a katonai ruházatkódás más ágaiban is ujitásokat eszközöljön a hadvezetőség.

A megjelenő új szabályzat intézkedéseiben történik gondoskodás erről.

Az egyenruházati szabályzat több részre oszlik és a napokban annak csak első részét lépteti életbe a miniszter. A többi rész még munkában van és csak akkor rendelik el használatát, ha teljesen elkészült vele a hadügyminiszterium. Az új szabályzat intézkedéseiben megnyilvánul az a humánus szellem, mely *Schönaich* báró kormányzását általában jellemzi. Elrendeli a reglamba, hogy szentül a legénység téli köpenyében legombolható gyapjubélés legyen. Eddig ugyanis zsátlábú volt a köpenyek, mely télen vajmi kevés meleget nyújtott, úgy hogy télen a szabad helyen őrt álló katonán úgy segítettek, hogy adtak neki „örkönyt“, mely hosszúnak hosszú volt, de melegtartónak éppen nem mondható. Az új köpenyt nyáron bélés nélkül, eső ellen fogja a hadsereg használni. A nyak védelméről az új szabályzat nyakvédőkkel gondoskodik.

Érdekes ujtás továbbá, hogy a tiszthelyettesek és zászlósok a jövőre nem kötelezhetők gyakerlatok alkalmával a borju viselésére.

A legénységnek eddig csak pápaszem volt szabad hordani, úgy szolgálatban mint szolgálaton kívül. Ezzel az értelmetlen intézkedéssel is szakít a hadvezetőség és megengedi, hogy a legénység is hordhassa a civikert.

VIDÉK.

Román templomszentelés. Papp I. János aradi görögkeleti román püspök szombaton Talpasra utazott, ahol az ottani görög keleti román hívők által épített új templomot impozáns ünnepségek között felszentelte. A püspököt, akit *Giorogár* Román papnevelői igazgató, *Givulescu* Prokop esperes és *Lázár* Kornél diakonus kísért, *Borosjenő* *Georgia* János esperes, *Csermón* *Popovics* Demeter lelkész üdvözölte. A templomszenteléssel kapcsolatos ünnepségeket részt vett *Kabdebó* István talpasi nagybirtokos.

lás, betörés történt Wielisin vidékén. Nem volt nehéz arra következtetni, hogy a harminc év előtti rabló bányász volt és itt ebben az elhagyott és soha nem bolygatható zsákfolyosóban rejtette el zsákmányát. Bizonyosságot szolgáltatott erre az is, hogy a rejtélyes üreg beomlásának idejével esett egybe a gaztettek megszűnése. Ebből körülbelül azt is kellene hinnünk, hogy a rablóbányász talán bennszorult a kincseit rejtő üregben...

Eldöntetlen maradt ugyan az a kérdés, hogy a szakadékot, a reáléppé emberi test súlyától megbillenő és azután újból egyensúlyba jövő sziklapajzával a természet adta-e a haramia kedvére, vagy ő maga alkotta össze ravasz ügyeskedéssel, hogy kincseit megvédje. Mindezt megfejtettük, ki találgattuk.

De a gőgös tudás és boncolgató pozitív egy-séget mérő kutatás esődöt mond, amikor a bányarém képébe ütközik. Mi volt az a köd, az árny, a létező és mégis érzékelhetetlen valami, mely ott lebegett az elpusztult bányászok előtt s amely csaknem a halálba vitt engem is? Fenyegetésre emelt árnyékujjával, riasztó szellemarcával a rég elporladt haramia frizte-e ott holtá után is örök féltékenységgel zsákmányolt kincseit? Erre csak az tud megfelelni, aki tán régebbi hitetlenségét szánva-bánva, elmondja, hogy ezen a földön sok csodálatos, rejtélyes és csak félig sejtett dolog van még.

En megteltem ezt a vallomást és ismételtetem máig is újból újra...

Rudnyánszky Endre.

Kettős halál a gyanu miatt.

(Öngyilkos fiatal leány.)

— Fővárosi tudósítók telefonjelentése. —

Budapest, november 8.

Körülbelül egy hónappal ezelőtt a fővárosban megölte magát egy szép fiatal leány, aki egy éjjeli kávéház kasszírónője volt. *Vinga* *Ilona*, a huszonegyéves, feltűnő szépségű leány, *Paterdy*-utca 13. számú házában levő lakásán fobeltte magát. Semmiféle irást nem találtak nála, úgy, hogy halálának okát annak idején nem tudták megállapítani. A leány tisztességes életmódot folytatott, szerényen összehuzódva élt kicsiny fizetéséből. Szerelmi csalódás nem üzte *Vinga* *Ilonát* a halálba, mert férfi ismerőse egyáltalán nem is volt.

Most azután kiderült, hogy mi érlelte meg a szerencsétlen leányban az öngyilkosság gondolatát. Kiderült, hogy a szegény leányt családjának fátuma kergette a halálba, s a testvéri szeretetnek lett az áldozata.

Ez évben történt, hogy *Tormafalu* sopron-megyei községben meghalt *Szabó* *László* körjegyző; özvegyet és három gyermeket hagyott maga után. Alig temették el a körjegyzőt, a falutár suttogni kezdtek, hogy *Szabó* nem természetes halállal halt meg, hanem felesége és *Moravitz* *Róbert* tormafalui vendéglős, akivel az asszonynak állítólag már férje életében viszonya volt, méreggel pusztították el. Ennek a pletykának bő táplálékot nyújtott az a körülmény, hogy rövid időközökben a jegyző egyetlen leánya és a vendéglős három gyermeke meghalt.

A gyanúsítások névtelen feljelentés alapján eljutottak az ügyészségre, amely megindította a vizsgálatot. A nagymartoni főszolgabíróóság, amely a nyomozást végezte, kihallgatásra idézte *Szabó* *Lászlónét* és *Moravitz* *Róbertet*. Az idézésre csak a vendéglős jelent meg, akit a kihallgatása során felmerült gyanuokok alapján előzetes letartóztatásba helyeztek.

Az asszony az idézés elől Sopronba menekült a hugához s ott október tizenkettedikén öngyilkosságot követett el. Az öngyilkosság után, amely a szerencsétlen *Vinga* *Ilonát* nagyon megrendítette, a leány odaköltözött *Tormafalura*, hogy a tragikus véget ért nővére gyermekeit nevelje s meggyalázott emlékét a súlyos vád a'él tisztára mossa. Bár semmi bizonyíték nem merült fel *Szabó* *Lászlóné* bűnössége mellett, a vizsgálatot még sem szüntették be ellene; ez a leányt nagyon elkeserítette. Amellett aggodással töltötte el a gyerekek jövője, akiket otthon nem volt képes kellőleg ellátni. Elhatározta tehát, hogy valami állást vállal. A gyermekeket elhelyezte rokonságnál s miután megígérte, hogy a gyermekek nevelésére havonként pénzt fog küldeni, a fővárosba költözött.

Budapesten megpróbált állást szerezni. Eleinte, minthogy képesítése meg volt hozzá, valami irodába akart bejutni. Hasztalan volt minden igyekezete, nem volt képes alkalmazást találni. Végső kétségbeesésében elszereződött kasszírónőnek egy éjjeli kávéházba. Itt azután hamarosan be kellett látnia, hogy ha meg akar élni, s smellett segíteni akarja nővére gyermekeit, tisztességét kell áruba bocsátani. Minthogy azonban ezt a lépést a szerencsétlen leány nem akarta megtenni, csekély fizetéséből kellett tengődnie, amelyből természetesen egy fillért sem küldhetett a gyermekek részére. Emiatt a leány állandóan szomorú volt, folytonosan sírdogált. Ezért aztán igen sok kellemetlensége támadt a gazdájával, aki nem jó szemmel nézte azt, hogy a kávéház kasszájában szomorú képű, ki-

sirt szemű leány üljön, holott neki kacagó, vig kedélyű leányra volt szüksége. Ezt meg is mondta *Vinga* *Ilonának*, s megfenyegette, hogy ha nem változik meg kedélyállapota, el fogja bocsátani. Erre a leány fobeltte magát.

Tüntetés a belga királyi pár ellen.

— Szociálista botrány a képviselőház megnyitásánál. —

Távirati tudósítás.

Arsé, november 8.

Ma délután kinos botrányok színhelye volt Brüsszelben, Belgium fővárosában, az az utvonat, amely a királyi palotától a képviselőház épületéig vezet. A zavarok azután folytatódtak a parlamentben is. A szociálista képviselők és a szociálista tömegek felvonultak a parlament megnyitására és erős tüntetést rendeztek a király és a királyné ellen. Ugyanis ma nyitották meg újból a hónapok előtt botrányok miatt elnapolt parlamentet. A szociálisták mindenáron megakarták buktatni a mostani kormányt, mert nem teljesíti az általános titkos választójogi követeléseket.

A szokatlan botrányról ez a tudósításunk szól:

Ma délután két órára tervezték a belga parlament ünnepélyes megnyitását, amelyen megszokott jelenni az egész uralkodó ház. A szociálisták ezerszámra lepték el a királyi palota és a parlament korayékát, amelyet különben katonai csapatok szálltak meg. Amikor a királyné a diszkocsin megjelent, a szociálisták eleinte éljeneztek, de nyomban fölharsant a kiáltás:

— Eljen az általános titkos választójog! Le a pluralitással!

— Fel kell oszlatni a parlamentet! Az ilyen kormány kötelelet érdemel!

Nemsokára ezután lóháton vezérkarával, minisztereivel megjelent *Albert* király.

A szociálisták röpcédulákat dobáltak feléje ezzel a kiáltással:

— Le a kormánnyal! Eljen az általános választói jog!

A röpcéduláktól a király lova megbekrosodott, de hamar megfékeztek.

Amikor a királyi család tagjai a Házban elhelyezkedtek, az teljesen megtelt. A hercegek s nemesek soraiból sokan éljeneztek a királyt, amire *Hubin* szociálista képviselő rájuk kiabált:

— Legyenek csendben!

Amikor az éljen újból fölharsant, a szociálisták így kiáltottak:

— A közönség karzatát ki kell üríteni!

Amint a király a trónbeszédet megakarta kezdeni, a szociálista képviselők és a karzati közönség lázító répiratokat dobott feléje, úgy, hogy háromszor is félbe kellett hagyni a trónbeszédet. A botrányok a királyt mélyen elszomorították, a kis hercegek azonban kitűnően mulattak.

— Nekünk a király ellen semmi kifogásunk sincs! — kiáltották a szociálisták, — de a kormányt el kell csapni! A parlamentet fel kell oszlatni!

Miután a király nagy nehezen elmondotta a trónbeszédet, családjával együtt gyorsan elhagyta a parlamentet. Az utcán *Hubin* szociálista képviselőt, aki a tömeget lázította, letartóztatták.

Tanársztrájk előtt.

(A kultuszminister elutasító beszéde. — Viharos tiltakozó gyűlés)

(Fővárosi tudósítók telefonjelentése.)

Budapest, november 8.

A mai nap dülőre vitte az ország középiskolai tanárainak hónapok óta huzódó ügyét. Tudvalevőleg a tanárok úgy anyagi helyzetük, mint szolgálati idejük rendezését kérték a kormánytól. Az 1911. évi költségvetésbe a kormány nem vette föl a tanárok fizetésrendezését. A kultuszminister azonban a képviselőház elé a költségvetéssel kapcsolatban olyan működési tervezetet terjesztett, amely a tanárok szolgálati idejét a mostani 30 esztendőről 35-re emeli föl, a heti 18 órai tanítási időt pedig 20 órára változtatja meg. Ezt a tanárok sérelmesnek tartják s vasárnapi kongresszusukon tiltakoztak ellene. A kongresszus határozata értelmében ma délben küldöttséget mentettek Zichy János kultuszministerhez, aki azonban kijelentette, hogy az ország súlyos anyagi helyzetére való tekintettel *kérelmüket nem tudja teljesíteni*. Erre a tanárok ma délután gyűlést tartottak s kimondták, hogy *passzivitást tanusítanak mindaddig, a míg kérelmüket a kormány nem teljesíti*.

A mai nap eseményeiről ez a tudósításunk szól:

A miniszter nyilatkozata.

Tudósítók az alábbiakban számol be a küldöttségjárásról:

Már délelőtt tizenegy órakor nagy tömegtől feketélt a Múzeum kert és környéke. Itt gyülekeztek a tanárok, hogy csapatosan vonuljanak a közoktatásügyi miniszterium elé, a hol küldöttségük fogadását déli 12 órára tűzte ki a miniszter. Negyedtizenkét óra volt, mikor a mintegy ezer főre tehető tömeg elindult a Múzeum-köruton. A Károly- és Váci köruton át a miniszterium hold-utcai palotája elé vonult a tömeg, a melynek rendkívül sok bámulója akadt.

Tizenkét óra után fogadta a kultuszminister a küldöttséget.

Négyessy László volt a küldöttség szónokája. Ismertette a kongresszus határozatait. Nyíltan fordulnak a kormányhoz, mert létérdekükről van szó és nem a keserűséggel, hanem érvekkel akarják meggyőzni a minisztert.

Zichy János gróf a küldöttségnek a következőket válaszolta:

— Mikor legelőször méltóztattak nálam tisztelegni — gondolom hivatalom elfoglalása után rövid időre — körülbelül ugyanezeket a kérelmeket méltóztattak előterjeszteni és kifejezésre juttatni. Én akkor — még csak rövid ideig lévén hivatalomban — nem voltam abban a helyzetben, hogy határozott és pozitív választ adhattam volna, hanem — ha jól emlékszem — azt mondtam, hogy *azonosítom magam az urak kívánságával, azt méltányosnak tartom és rajta leszek, — amennyiben vis maior nem fog megakadályozni — hogy a statutum rendezését lehetőleg egyidőben vigyem keresztül*. Ez volt — ha jól emlékszem — akkori válaszom olyan formában, amely nem volt, mert nem is lehetett pozitív, hiszen a viszonyokat és helyzeteket akkor nem ismerhettem úgy, mint a hogy ma ismerem.

Talán felesleges mondanom, hogy amennyiben azonosítottam magamat az önök felfogásával és kívánságaival, mindent megtettem abból a célból, hogy statutumrendezésük egyszerre, egyidőben, még a folyó évben megtörténjék. Azonban a vis maior, amelyet akkor említettem, t. i. az állam súlyos pénzügyi helyzete, amelyet csak azóta ismertem meg a maga teljes valóságában, világossá tette előttem, hogy a *kívánságaik teljességben meg nem valósíthatók*. Hiszen méltóztatnak tudni, hogy az állami költségvetés éppen csak, hogy deficitmentes. Eanél fogva kívánságukat úgy, ahogy önök szeretnék és ahogy én is óhajtottam volna, nem lehetett egészen teljesíteni, hanem kénytelen voltam abban a formában megoldani, amely most önök előtt áll, hogy három év alatt történik meg a rendezés. Őszintén sajnálom, hogy kívánságukat nem teljesíthettem úgy, ahogy óhajtottam. A magyar intelligencia krémjét képviselik az urak, ismerik az állam nehéz anyagi viszonyait és kell, hogy méltányelják az én helyzetemet. Méltóztatnak tudni, hogy felelős vagyok a nemzetnek mindenért, amit cselekszem, vagy mulasztok. Felelősségem tudatában tettem, amit tettem, lelkiismeretesen, minden körülményt tekintve véve. Legyenek meggyőződve, hogy még így se tudtam volna a statutum rendezését megcsinálni, ha azokat a momentumokat, amelyeket önök kifogásolnak, nem állítottam volna be. T. i. a szolgálati idő 35 évben való megállapítását és a heti tizennyolc órára való felemelését. Részemről sajnálom, de meg vagyok győződve, hogyha ezt nem akceptáltam volna, a statutumrendezést ilyen körülmények között és ilyen mértékben se tudtam volna megvalósítani. Őszinteséget vártak tőlem és én igazsággal tartozom önöknek, valamint a helyzet leplezetlen bemutatásával. Feltártam önök előtt a helyzetet a maga egész leplezetlenségében, de nem akarom elzárni a remény minden útját, mert tartozom magamnak is azzal, — amennyiben ismételt mondom, azonosítottam magam az önök kívánságával, — hogy azon legyek, hogy a költségvetés tárgyalása alkalmával úgy a pénzügyi bizottságban, mint a parlamenti tárgyalás alkalmával keressék a módját annak, hogy bizonyos tekintetben mitigáltassanak az önök által kifogásolt momentumok. Ezt meg fogom tenni, csak türelmet és bizalmat kérek, mindenekelőtt bizalmat, amire én nagy súlyt fektetek és amit megbecsülhetetlennek tartok.

A miniszter beszéde közben többször erős zugás hallatszott, a beszéd végén pedig szinte konsternáció keletkezett. A tanárok hangos vitatkozással vonultak a parlament elé, majd onnan a kupolaterembe, ahol rövid idő múlva Berzeviczy Albert képviselőházi elnök megjelent.

A Ház elnökénél.

Itt is Négyessy László volt a tanárok szónokája, aki a nemzet támogatását és védelmét kérve ismertette a tanárság sérelmének kulturális jelentőségét. Aposztrofálta Berzeviczy Albertet, aki emlékezetes és nemes munkával megszerezte a nemzet műveltségének halálját és aki politikai félrvonultságában is a tudomány és művészet nagy kérdéseivel foglalkozott.

Berzeviczy Albert kijelentette, hogy a kongresszus folyamódását örömmel terjeszti a parlament elé és további sorsát is figyelemmel fogja kísérni. A kérvény sorsának eldöntése nem tőle függ, de reméli, hogy már a bizottsági tárgyalások során sikerül kedvező megoldást találni. A kormány és a törvényhozás egyesült bölcsessége módot fog találni arra, hogy az országról elhárítsa azt a látszatot, mintha nem becsülné meg a tanárok verejtékes mun-

káját. Köszöni a bizalmat, amelyre különös súlyt helyez, amelyet a miniszteri székben igyekezett megszerezni és amelyet igyekezni fog továbbra is megtartani.

A házelnök ezután még néhány baráti szót váltott Négyessy László elnökkel és Révi Ferenc alelnökkel.

Kimondták a passzivitást.

Délután három órakor az Országos Középiskolai Tanár egyesület folytatta kongresszusát.

Usetti Ferenc nagyváradai tanár felolvasta a miniszter válaszáat a tagok viharos zugása és felkiáltásaitól sűrűn megszakítva.

Elnök kijelenti, hogy a miniszter nincs tájékozva annak óriási fontosságáról, hogy tulajdonképpen mit is jelent a heti óraszámok felemelése. Ilyen körülmények között az ő helyzete igen kínos, mert nem tudja, mit tegyen.

A miniszter válaszáat felolvasása után Bartha József dr. a hangulatot a mondattal véli legjobban jellemezhetőnek: „Alea jacta est!”

— A miniszteri beszéd hallatára felforr bennem a vér, — mondta Bartha.

(Felkiáltások: Valamennyiünkben.)

Indítványozza, hogy a kongresszus küldjön ki egy szűkebb bizottságot, amely a miniszter eljárásával szemben a legnagyobb ellenállást szervezze.

Székely István dr. kijelenti, hogy a miniszter válaszáat, amely minősíthetetlen támadás a magyar tanárság ellen, nem lehet, nem szabad szó nélkül hagyni. Szégyen lenne, ha a tanári karral büntetlenül így lehetne bánni.

Szabó Dávid határozati javaslatot ajánl elfogadásra, amelyben kijelenti a kongresszus, hogy miután a miniszter válaszából kitűnőleg nem számíthatnak törvényes és jogos kívánságaik teljesítésére, kénytelenek lesznek eme törekvéseik elérésére *erélyesebb eszközökhöz folyamodni*. Indítványozza, mondja ki a kongresszus, hogy azon a napon, amelyen az új költségvetés a státus rendezés nélkül, a 35 évvel és a 20 órával törvényerőre emelkedik, a magyar tanári kar a kulturális passzivitás tereére lép és a hazai és külföldi sajtóban igaz ügy mellett a *legszeleesebb körű propagandát indít*. Addig pedig az egységes szervezéssel, a az ügyek vitelével egy szűkebb bizottságot bizzon meg a kongresszus. (Eljenzés.)

Krenner Miklós dr. aradi főreáliskolai tanár szerint két kérdésben kell határozni. Először, mi történjék a miniszter válaszával? Másodsor, mi a tanárság teendője? Azt indítványozza: mondja ki a kongresszus, hogy a miniszter mai beszédét a legnagyobb sajnálkozással és megdöbbenéssel hallotta és fogadja. (Zajcs éjenzés, helyeslés.) A további teendők elvégzésére pedig egy öt-tíz tagú bizottság küldendő ki, amely a *küzdőlelem további feltételeit* állapítaná meg. (Helyeslés.)

Több felszólalás után Fülöp Adorján (Zenta) hevesen támadja a kormányt, mondván, hogy a jelenlegi kabinetből azért sem remélhet semmit a magyar tanári kar, mert hiszen a kormánynak olyan feje van, akinek lelke sohasem érzett együtt a nemzettel.

Felkiáltások: Ne politizáljon!

Elnök: Csak olyan feltétellel engedem meg, hogy beszédét folytassa, ha nem politizál. Az eddigi kijelentéseit vegyük úgy, mintha nem mondta volna.

A kongresszus elfogadta Gulyás István (Dabrecen) határozati javaslatát, amely szerint a magyar tanárság a legmélyebb fájdalommal és *olkeseredéssel veszi tudomásul a miniszter válaszáat s kijelenti, hogy esüggedetlenül és meghátrálás nélkül küzdeni fog igaza mellett*. Együttal köszönetet mond a képviselőház elnökének a kulturális megértés jegyében elmondott beszédéért. Indítványozza a határozati javaslat, hogy a kongresszus végrehajtóbizottságot küldjön ki azzal, hogy a kongresszus nevében tegyen meg mindent a törvényhozás útján a tanárság érdekeinek védelmére. S ezen eljárása eredményéről a magyar tanári kart bizalmas körlevélben értesítse.

A határozati javaslatot — a Szabó Dávid is — a kongresszus egyhangúlag elfogadta, majd pedig tíz tagú végrehajtóbizottságot választ.

Ezután a kongresszus az elnök éltetésével véget ért.

IRODALOM ES MUVESZET.

A színház műsora:

Szerda: Az orvosok, komédia. A) bérlet.
Csütörtök: Szép Heléna, operett. B) bérlet.
Péntek: Beullemans kisasszony házassága, vigjáték. Bemutató előadás. C) bérlet.
Szombat: Beullemans kisasszony házassága, vigjáték. A) bérlet.

* A drága primadonnák. A minap közöltük Szendrey Mihály színházgató nyilatkozatát, a melyben följjadt a vidéki primadonnák nagy gázsija ellen. Ennek a panasznak most visszahazja támadt. Erdélyi Miklós nagyváradi színházgató így beszélt a drága primadonnákról:

— Hát bizony egészen jogszerű utalt Szendrey kollegám azokra az elmúlt szép napokra. Ne tagadom, sőt elismerem, hogy Somlyónak, Sugár Arankának meg a többi primadonnának szívesen fizettek az igazgatók 20.000 koronát. Ne is erről van szó. De más viszonyok voltak akkor. És ha a viszonyokat összehasonlítjuk, mi sokkal, de sokkal jobban fizetjük a színészeinket. A mi a fejlődést tekintve igen terényszerű is. A gázsik 50 százalékkal emelkednek. Ma hosszabbítottam meg Zsigmond Anna szerződését. Eddig tízezer korona volt a fizetése, most 15000 koronára emeltem. Ugye bár itt az 50 százalék? Gózonnak most 2800 korona a gázsija a jövőre 3600 lesz. Sik Rózsa most 3600 koronát kap, jövőre már fel-emeltem 4000 koronára a gázsiját. Ilyenek a fizetések.

— És miben különböznek a mai viszonyok a régitől? Régen is csak kellett venni darabot, régen is kellett fizetni jogdíjat, régen is volt nagy bérlet és nagy napi bevétel.

— Egészen más ma a helyzet. Azelőtt egy operettet 100 koronáért vásárolt a színházgató. A Bocaccio új korában se volt drágább, se a Lili, se a Nebántsvirág. És fizetett előadásonként 10, maximum 15 koronát. Ma? Például említem csak, hogy a Cigányszerelemért előre kellett beküldnem 800 koronát a előadásonként nem 10-15 korona a jogdíj. Nem 15-20 korona, hanem az aznapi bruttó bevétel 8 százaléka, beleértve a bérletet is. Nem hiszik, micsoda küzdelem egy színházat igazgatni, színvonalon tartani, jó darabokkal ellátni a olyan társulatot szervezni, amely ki-elégítheti egy művelt közönség igényeit. A mostani körülmények közt, amikor egy-egy darabnak szinte megfizethetetlen árat szabnak s mikor a bevétel tekintélyes részét az ügynök teszi el, igazán nem mondható olyan fényes vállalatnak a színház, aminőnek hirdetik. Örölni kell az igazgatóknak, ha az erkölcsi sikert tudja biztosítani. Anyagiokról álmodni se szabad... Erdélyi végül azt a kívánságát fejezi ki, hogy a páholyok és zsölyék árat föl kellene emelni.

* A Kőlcsey egyesület csütörtöki felolvasása szóban, dalban és zenében Goldmark Károly zsenijéről fog szólni. A felolvasások idei sorozatának megnyitó beszédjét Krenner Miklós dr., a Kőlcsey-egyesület alelnöke fogja elmondani. Utána Mohos Ágoston előadja költeményét, melyet erre az ünnepre írt a 80 éves Goldmarkról. Szendrey Mihály és Wagner József dr. emlékeznek meg prózában az ember és a költő jelentőségéről, miközben zenei előadásokkal teszik teljessé a hatást, akikről tegnapi számunkban írtunk. A felolvasás iránt oly nagy az érdeklődés, hogy ötven új tag jelentkezett az összes felolvasásokra érvényes igazolványokért. Csütörtökön a felolvasás miatt a Kőlcsey-egyesület könyvtára zárva lesz.

* M. kir. Állampénztári (adóhivatali) Évkönyv az 1911. évre. Ily című könyv jelent meg Szepesi Mihály aradi m. kir. állampénztári tiszt szerkesz-

tésében, mely előszerű beosztását, tartalmát tekintve szinte nélkülözhetetlen szakmunka, a melyet nemcsak az állampénztári tisztviselők, hanem a pénzügyi hivatalokkal érintkezésben levő testületek és magánosok is haszonnal forgathatna. Felöleli az állampénztárak (adóhivatalok) szervezeteit, címtevéket, forgalmi adatait, a lottó, lópor-, dohány- és sójövédkeket, a halászáti jogot, a régi állam- és bankjegyek beváltásának határidejét s egyéb hasznos tudnivalókat. A mű Kerpel könyvkereskedésében 3 K.-ért kapható.

* Erkel születésének százéves évfordulóját méltó módon ünnepeli meg az aradi F. harmónia Egyesület, mely az 1910-11. évadban rendezendő hangversenyének elsőjét (nov. 13. án, d. u. 5 órakor a Fehér Kereszt nagytérben) az elhunyt mester Ünnepi nyitányával kezdi meg. Minthogy a koncert egyúttal az idei szezon első nagyszabású hangversenye is, így Erkel az idei hangversenyszezon inaugurálásának fontos szerepét viszi. A Zellner Sándor karnagy elismert tudása alatt működő zenekar a hangversenye annál érdekesebb, mert Zellner édesapja, a híres bécsi konzervatórium volt tanára az elsők között konstataálta a Bécsben előadásra kerülő s többektől lekritizált Hunyadi Lászlóról (s szerzőjéről, hogy a mester a művével a nem magyar publikum előtt is csak becsületet szerezhet önmagának s a magyar művészetnek. Schubert, Svendsen, Grossmann, Hartmann és Kuhn egy-egy jól megválogatott darabja teszik teljessé a műsort: a hangversenynek, melyre jegyek korlátozott mennyiségben még kaphatók a Scherhag cégénél (Andrássy tér, Hermann-palota.)

* Schmidt Olga hangversenye. Mennél jobban közeledik az első elit-hangverseny napja, annál nagyobb érdeklődés mutatkozik a kiváló művésznő, Schmidfeldeni Schmidt Olga aradi szereplése iránt. A hangverseny november 20-ikán este nyolc órakor lesz a Fehér Kereszt szálló dísztermében. Jegyek már most válthatók Weisz Lóó hangverseny-irodájában.

* A házi tücsök bemutatója. Köztudomású, hogy a magasabb rendű zenét az aradi Nemzeti Színház a legnagyobb odaadással szolgálja. Az igazgatóság soha adatja elő a legkiválóbb opera szerzőknek munkáit s most Goldmark Károly az aradi színház műsorán egyik legfrappánsabb erejű, megkapó invenciójú operájával, A házi tücsökkel szerepel. Az énekes személyzet, a zenekar, a rendezőség, mind nagy ambíciót fejt ki, hogy a hétfői premér minél fényesebb, impozánsabb legyen. Ezéss s rag új díszleteket, kosztümöket készítettek a darabhoz. Az opera fő szereplői: Wassák, Dióssy, Zalay, Cseh, Ladiszlav, Polgár pedig egész tulajukat viszik harcba a Goldmark-opera sikerének érdekében, nem is szólva Tilger karmesterről, aki a zenekart vezényli s aki az opera betámasztásának nagy munkáját végzi el.

* Beullemans kisasszony házassága. Ez a finom, lib liboselő, bájjal átszótt belga vigjáték, amely a budapesti Vigaszínház díszkabin aratott nagy sikert, pénteken színpadra kerül Aradon is Ugynevezett „fehér darab”, amelyben nyoma sincsen a francia bohózatok drasztikumának, de elejétől végig szellemes, fordulatos. A pompás epizódokkal teli vigjátékra nagy gonddal készül a társulat, a rendezés munkáját pedig Szendrey direktor vállalta magára.

* Az örök város látképe az Uránia mai műsorának egyik legvonzóbb látványossága. Az olasz birodalom csodaszép fővárosa oly igaz színekkel elevenedik meg szemünk előtt, mintha csak ott volnánk a mindig kék egü pálmák hazájában. Rendkívül érdekes képe a mai műsornak Egy olasz hadihajó vízbeosztása is. Szemünk előtt folyik le az egész ünnepélyes aktus, amint a hajóóriás hatalmas teste lassan osuszik a lejtőn a tenger vizébe és szinte félelmetes egyszerűséggel hímálódzik a vadul csapkodó hullámok között. Rendkívül hatásos a Két vetélytárs című kép, amelyet a legkitűnőbb francia vigjáték-színészek játszanak le. 241

Titokzatos muzeumtolvajlás.

— Magyar fiu letartóztatása Bécsben. —

Távirati tudósítás.

Budapest, november 8.

A budapesti rendőrségnek érdekes bűnügy kibogozásában kellett résztvennie. Ma délelőtt a Zrínyi utcai rendőrfőkapitányság a bécsi Polizeidirection-tól a következő tartalmu sürgönyt kapta: Rendőrfőkapitányság, Budapest. Balázs Arthur budapesti fiatalember Rákóczi-ut 86 muzeumtolvajlásért letartóztatásban. Kérünk azonnali házkutatást és értesítést. Polizeidirection, Wien.

A sürgöny tartalma nem e'egitette ki a főkapitányságot és visszatáviratozott, hogy az adat kevés, ilyen alapon nem lehet házkutatást tartani és bővebb részleteket kértek, miután a rendőrség — pláne muzeumtolvajlásról lévén szó — nagy körültekintéssel akarta végezni ugy a nyomozást, mint a házkutatást. A huszenyole éves fiatalember hozzátartozói sahogyan sem tudják elhinni, hogy Balázs tényleg bűnös lenne.

A bécsi távirat következtében egy délelőtt járt Balásznak Rákóczi-ut 86, III. em. 9. szám alatti lakásában, ahol ő mint tudakozó-irodai utazó van bejelentve. Anyja és nővére, özvegy Hartmann Antalné hivatalnoknő kétségbeesetek a lesújtó hír hallatára és szegény özvegy édesanyja a mai déli gyorsvonattal Bécsbe utazott, megtudni a valót s ha lehet, megmenteni a fiút.

A muzeum-tolvajlással gyanúsított Balázs Arthur igen ka'andozó műtu fiatalember. Bajora a nagyvilágot, de eddigelé nem ütközött a törvények paragrafusába s valószínűleg rossz anyagi helyzete készítette a tolvajlás elkövetésére.

Balázs szegény családból származott. Korán vesztette el apját s anyja mindenképen azon volt, hogy két keze munkájával keressen meg a neveléséhez szükséges pénzt. A szegény jóra való asszony kártyatisztító volt; özvegy Bloch Vilmosné kisebb kávéházakba dolgozott. Átvette a régi átjárt kártyákat és kitisztogatta. Ebből tengette életét és nevelte a fiát. Tizennyolc éves korában a fiu mellbajt kapott. Kiment tehát Kairóba azzal az összeggel, amit anyja a megtakarított pénzéből adhatott neki. A meleg afrikai levegő jót tett a beteges fiatalembernek. Visszonyerte életerejét, úgy, hogy néhány havi kairói tartózkodás után állás után nézhetett. Kapott is export cégnél alkalmazást. Nyelvismeretre tett szert, szorgalmasan dolgozott s anyjára megszerette az ottani kairói viszonyokat, hogy egyáltalában nem volt szándékában többé hazajönni.

Sorozára sem jött haza s így katonaszökevénynek minősítették. Ugy, hogy amikor elfogta a honvágy és szerette volna látni az édesanyját, utra nem kelhetett. Ott marasztalta a letartóztatástól való félelem. Közbejött aztán a császári jubileum. A katonaszökevénynek deklarált emberek kegyelmet kaptak és Balázs hazajött. Jelentkezett a hatóságoknál, sorozás alá került, de nem találták katonai szolgálatra alkalmasnak.

Miután kiélvezte a viszontlátás örömeit, elbucszott édesanyjától s visszament Kairóba s elfoglalta régi állását. Amióta azonban beleszólt a zajos, vidám budapesti életbe, nem tudott megszokni Kairóban s a tavasszal véglegesen otthagya Afrikát. Budapestre jött, itt állás nélkül lézengett, majd két hónap előtt felment Bécsbe s azóta többször utazott oda és vissza. Legutóbb egy hét előtt ment Bécsbe, azóta nem látták.

SOKALJÁK

a hadügyi költségeket.

— Incidens a delegációban Tisza és Mezőssy között. —

Távirati tudósítás.

Arad november 8.

A közös ügyek tárgyalására küldött országos magyar bizottság az albizottságok tárgyalásainak befejezése után ma délután tartotta első plenáris ülését. Napirendre a hadügyi albizottság jelentése volt kitűzve, a mi már előre is nagy érdeklődést keltett. Az ülésen érdekes incidens volt Tisza István gróf és Mezőssy Béla, a koalíció egykori pénzügyminisztere között.

A magyar delegátusok majdnem teljes számban jelentek meg az ülésen, a magyar kormány részéről Khuen miniszterelnök és Hazai honvédelmi miniszter, a közös miniszterek közül pedig Burián báró volt jelen. Jelen voltak ezenkívül a miniszteriumok előadói is.

Az elnök megnyitva az ülést, bejelentette, hogy Esterházy Miklós herceg és Vay Ádám báró lemondtak delegációs tagságukról, az új delegáció elnöke tudomásul vette. Ezt Apponyi Albert kifogásolta.

A hadügyi albizottság jelentésének tárgyalásánál először Hegedűs Lőránt beszélt a bizottság jelentéséről. A hadvezetőség politikájától mentesen igyekeztek a hadereget vezetői és Magyarországot is elmege a legszélsőbb határig az áldozatokban, de meg kívánják, hogy tekintettel legyenek az ország fizetési képességére. Gazdasági szempontból nem helyes a katonai üzem folytonos kiérsztése. Sem a hadvezetőség, sem a tengerészet a két kormány hozzájárulása nélkül nem legyen jogosítva kezdeményezéseket előterjesztani. Ha az osztrák delegáció ülésén olyan felszólalások hangzottak el, hogy Magyarországon a hadsereget csak arra használják, hogy a különböző nemzetiségeket elnyomják vele, az nem tekinthető másnak, mint teljes járatlanságnak, vagy viszonytalanul szándékos kigunyolásnak.

Bakonyi Samu a költségvetést nem fogadja el és ebben semmi inkonzekvenziát nem lát, mert az akkori viszonyok közt, mikor két év előtt a költségvetést elfogadta és a malak között óriási és áthidalhatatlan különbségek vannak. A kilences bizottság programját elégtelennek tartja és a katonai büntető perrendtartást se fogadhatja el rekompzációnak.

Elmondja aztán mit kíván a függetlenségi párt.

— A függetlenségi párt nem akar mást, mint amit Tisza István az albizottságban mondott, t. i. a morális szellem teljes bevitelét a hadseregbe.

Solyomssy Ödön báró szerint kétségtelen, hogy az összes államok legnagyobb terhet a fegyveres erő fejlesztése és fentartása képezi, elismeri, hogy a hadügyi kormányzat reális volt számadatjaiban, de az összeg tagadhatatlanul óriási, mert ha a rendes és rendkívüli szükségleteket is idevesszük, ijeszítő nagy összeg adunk. A hadügyminiszter iránt nagy bizalommal viseltetik. Felkéri, legyen az a legfőbb célja, hogy a kiadásoknak határt szabjon. A hadügyi albizottság jelentését elfogadja.

Mezőssy Béla volt pénzügyi államtitkár azt állítja, hogy az osztrák delegációban nagyon kiméletlenül kezelték a magyar katonai követeléseket és azt hangostatták, hogy végéig kell már vetni a magyarok zsarolásainak. Azt mondták, hogy a miniszterelnök garanciát vállalt a létszámemelés keresztülvételére, és más hasonló dolgokat, amik igen különös helyzetet idéztek elő. Talán azt hiszik az osztrákok, hogy a kormány erkölcsi obligóját nem fogja elég komolyan venni és ha választani kell a közt, hogy a programját elejtse-e, vagy otthagyja a hatalmát, akkor az előbbit fogja választani, ép úgy, mint ahogy lerondott a készízetések felvételéről.

Khuen miniszterelnök: Ezt tagadom!

Mezőssy: Talán nem mondott le?

Khuen: Nem. (Élénk derűtség.)

Mezőssy: De kérdés, vajon életbe fog-e élni a katonai és tényleges felvétele az osztrák-magyar bankszabaddal meghosszabbításakor?

Khuen: Erre majd a képviselőházban felelek.

Mezőssy Béla: Kijelenti, hogy ő nem akarja a harangot félrevarni, csak fel akarja keltetni az érdeklődést, hogy a véderő törvényjavaslat abban a formában, ahogy azt az előadó megszövegezte, soha nyilvánosságot ne lásson.

Tisza István gróf: Erkölcsi színvakság olyan dolgokról beszélni, amelyeket hivatalos minőségben ismertünk meg.

Mezőssy Béla: Én azokból a dolgokból semmit el nem árultam, csak a véleményemet nyilvánítottam róla. A hadügyi albizottság jelentését nem fogadom el.

Tisza István gróf személyes kérdésben szólal fel. Közbeszólásának nem volt személyes éle, annál kevésbé, mert mindig tisztelettel viseltetett Mezőssy személye iránt. Közbeszólásának csak az volt oka, hogy Mezőssy olyan titkos dolgról tett említést, amelyről csak hivatalos uton, mint államtitkár értesülhetett. Az hely Mezőssy azt mondja, nem árult el semmit a javaslatból, nem változtat a dolgon. Mert legalább is ezzel egyértékűnek kell tartani, ha valaki feláll és azt mondja, hogy ismerem egy javaslatot, abból nem árulok el semmit, de azt elfogadása esetén borzasztónak, rendkívül károsnak tartom. (Derűtség.)

Mezőssy Béla szintén személyes kérdésben szólal fel. Nem hivatalos minőségben tudta meg a javaslat tartalmát, hanem a Zsit és Az Ujság című lapokból, amely lapok pedig távolabb állnak tőle, mint Tiszától.

Tisza István gróf: A Zsit?

Mezőssy: Nem a Zsit, hanem Az Ujság. Egyébiránt se mondtam semmi olyant, a mivel hivatali kötelességemet megszegtem volna.

Ezután az elnök bezárta a vitát.

Sághy Gyula az örkényi gyakorlati keskenységéről interpellált, amire a miniszter holnap fog felelni. Ezzel az ülés véget ért.

A kutbaesett vasuterv.

(Egy főispáni deputáció pikantériája. —

Domány József visszaemlékezései. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Négy esztendeje, hogy a hegyaljai motoros vasut kocsijai a szőlők vidékeit bejárják. Hogy ez alatt a rövid idő alatt is milyen változást okozott Aradnegyének e jelenős vidékén, azt főképp Gyorokon lehet megfigyelni. Izénytelen faluból pezsgő életű mezőváros lett. De egyébkéit is elgondolható, mit jelent ez a két szám: a motoros vasut szüreti személyforgalma hetvenezerre, egész évi személyforgalma 583,000-re emelkedett.

Négy évnek ilyen eredménye után az ember elgondolhatja: mi lenne az aradi borvidék fejlődése helyzete ma, ha a hegyaljai vasutat — harminc év előtt építették volna föl. Komoly, igen komoly szó volt róla, s szinte csekélységekben mult, hogy nem valósult meg.

Domány József kornagykereskedő és szőlőbirtokos érdekes visszaemlékezéseket mondott el az Aradi Közlöny egy munkatársának arról, hogy miért nem lett meg a hegyaljai vasut már harminc-harmincöt év előtt.

— 1872. nyarán családommal Reichenau-ban, a havas menti szép firdőben fűdültem. Ugyanakkor ott volt Schöller Alexander lovag, az ismert előkelő bécsi bankár és nagyiparos, akivel, mint asztal-szomszédal, naponta különböző témákról beszélünk. Közben szó esett az Aradmegyében tervezett vasutról is. Schöller

lovagnak az volt a véleménye, hogy az akkori nehéz pénzügyi viszonyok között bajos vasutépítésről beszélni; de ha komolyan foglalkozunk vele, ő az Oesterreicher System-et, mint a legpraktikusabb módot ajánlotta.

Németül folyt a beszélgetés s azt hittem, hogy valamely osztrák vasutépítési rendszerről van szó.

— Dehogy: Oesterreicher a neve a főnőknök, a ki összeköttetésben áll egy hercegből, grófból s más gazdag előkelőségekből álló pénzesoporttal, amely vasutépítésekkel is foglalkozik. Ha őhajtja, szívesen adok ajánló sorokat hozzá: keresse föl, ha Bécsbe megy.

Üdülésem befejezte után csakugyan Bécsbe mentem, ahol Schöller lovag névjegyével felkerestem Oesterreichert. Ez igen kedvesen fogadott. Az ő rendszere a ma már mindenütt elterjedt, de akkor még egészen új és nagy vagányu vasutrendszer volt. Oesterreicher belemélyedt az aradhegyaljai vasut tervébe s hevenyében kiszámította, hogy a vasut egy mértföldjének építése, felső- és alsó építéssel, 1 kis mozdonyval, 1 vaggonnal, a melynek fele első, fele másodosztályu sáncsz lenne, két harmadosztályu vaggonnal és egy mellékkocsival körülbelül 50—55,000 forintba kerülne.

Hivatkoztam az építés előtt álló pénzügyi nehézségekre, s mikor erről szó volt, Oesterreicher kért, hogy a délután során újra keressem föl. Mikor eljöttem, azt az öröndetes hirt közölte, hogy a pénzesoport igazgatósága hajlandó az építéshez szükséges tőke felét jegyezni, ha a másik felét az érdekeltség jegyzi. Adott egyben husz brosurát, a melyek az ő rendszerének, a kisvasutaknak ismertetését tartalmazták. A terv szerint az első vonal Aradról Gyorokon, vagy Ujzentaánán át Pankotáig vezetett volna. — Mikor Aradra jöttem, az aradi kaszinóban örömrészeve mondtam el tanácskozáim eredményét a társadalom akkori tekintélyes és befolyásos tagjainak, megmutatván a brosurákat. A jelenvoltak közül a kiváló gyakorlati érzékű Tedeschi János azt ajánlotta, hogy keressük föl Atzél Páter főispánt, s őt kérjük meg, hogy álljon a vasut érdekében megindítandó mozgalom élére. Magunkhoz vettük Andrányi Károlyt, s hárman tisztelegtünk Atzél Páternél. A főispán, aki később az arad-esauádi egyesült vasutak létesítésében oly kiváló részt vett, nem tudott fölmelegedni előadásomon, amelyvel a tervet igyekeztem neki beajánlani. Különösen a keskenyvagányu vasuterv ellen volt kifogása.

— Inkább tovább is négylovas fogaton járok, mondta, mintsem, hogy keskeny vagányu vasutra üljek.

Tedeschi János erre közbevágott.

— Hja, méltóságos uram, ha mindenkinek négyes fogata lenne, akkor egyáltalán nem lenne szükség vasutra!

Atzél Páter ingerülten pattant föl a székről, végignézte Tedeschit s azt mondta:

— Majd meglátom, hogy hozzájárulhatok-e a dolghoz. Ajánlom magamat.

A terv ezzel el volt temetve. Atzél Páter ez időben híres volt négyes fogatairól: Blaha Lujzát is négyes fogaton vitte át Aradról Temesvárra. Talán ezért bosszantotta a megjegyzés — elég az hozzá, hogy ezzel a terv kutbaesett.

Három négy hónappal Atzél Páter halála előtt Muszka Magyarádról Aradra utaztam vele. Szóba került az ő erdőinek eladása. Visszaemlékeztem a nevezetes tanácskozásra, s ezt a megjegyzést kockáztattam meg:

— Mit gondol, Méltóságos uram, mennyivel nagyobb árat kapott volna az erdőiért, ha

negyven év előtt a tervbe vett hagyalmi vasutat megépítették volna.

— Legalább egy millió forinttal, — felelt rá Atzél Péter. Aztán jókedvűen, az ő elpusztíthatatlan bohém lelkevel hozzátette:

— Mindegy. Azt is elvitte volna az ördög, mint a többi! . . .

Nétköznapi hírek.

Rendelet jött
Reformáló:
Cvikkert hord a
Baka is ha
Rövidlítő.

Megérjük még,
Hogy divat lesz
Közbuszárnál
Közbakánál
A monoklesz.

Puff.

HIREK.

A megtagadott ügyvédi eskü.

— *Kinos incidens.* —

Távirati tudósítás.

Arad, november 8.

Tegnap délután kinos incidens történt Budapesten, az ügyvédvizsgáló-bizottság előtt. Amikor az esküre került volna sor, az egyik jelölt kijelentette, hogy nem esküszik, s csak hosszas kapacitálásra szánta el magát az eskü letételére.

A kinos esetről az alábbiakban számolunk be:

Tegnap délután több ügyvédjelölt vizsgázt, többek között Selymes Károly dr. jelölt is, aki a vizsgát sikeresen le is tette. Az eredmény kihirdetése után az eskü letétele következett. Az eskümiata felolvasása előtt azonban Selymes Károly dr. felállott s általános meglepésre így szólott:

— Én nem esküszöm. Meggyőződésöm tiltja az esküt, én csak fogadalmat teszek.

A kijelentés nagy feltűnést keltett. Az aktus természetesen abba maradt. Szünetet tartottak, mialatt kapacitálni próbálták Selymest az eskü letételére. A rögatásnak, kapacitálásnak hosszú ideig nem volt semmi eredménye. Végre nagynehezen megértették a jelölttel, hogy neki az esküt okvetlenül le kell tennie. Ezekre az érvekre végre nagynehezen meghajlott Selymes és hajlandónak mutatkozott az eskü letételére.

A vizsgálóbizottság újból összeült s Pap József dr., az ügyvédi kamara titkára olvasta fel a mintát. Amikor azonban Pap dr. az esküformában odaért, hogy „a mindenható és mindentudó istenre”, Selymes kiált a sorból s újlag kijelentette, hogy nem esküszik.

Persze újra kezdődött a komédia. Az aktus ismét abbamaradt és Selymest újból kapacitálni kezdték, aki azonban kereken kijelentette, hogy semmi körülmények között nem teszi le az esküt. Végre a bizottság egyik tagja figyelmeztette Selymest, hogy a törvény kötelezi az eskü letételére s enélkül nem kaphat diplomát. Erre aztán Selymes végleg beadta a derekát, a bizottság harmadszorra is összeült s ekkor simán folyt le az eskütétel.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 9-én az időjárás: elvélve csapadék.

— Készülődés királygyilkosságra. *Belgrádból* jelentik: A *Narodni Lyst* „Az összeesküvők új vérfürdőt akarnak” címmel egy cikket közöl, melyben azt írja, hogy a régi királygyilkosok gyűlést tartottak, amelyen elhatározták: a trónörökös halála után György herceget megfogják ölni, a királyt lemondatják és öcsését, Pál herceget segítik trónra.

— Adomány a Kossuth-kutnak. Barabás Béla dr. 1800 koronát adományozott az Aradon létesítendő Kossuth-kut céljaira. E nemes érzésből fakadó adományt az aradi Kossuth asztaltársaság következő sorokkal köszöni meg:

Nagyságos Dr. Barabás Béla urnak, Arad. Alig adva életjelt magáról társaságunk, zajtalanul teljesíti e sivár, önző korszakban is eszményi feladatát emberbaráti, kulturális, hazafias és társadalmi céljai körül. Tagtársaink buzgóságát, állhatatos áldozatkészségét az utókor követendő példájul feljegyezve megörökítjük érdemeit s e csekély díjjal s a teljesített kötelesség boldog tudatával élünk és munkálunk tovább. Hogy most mégis leterünk ez ösvényről és a nyilvánossággal tudatjuk, hogy Ön magasztos célnak, a „Kossuth-kut” létesítésére, egy felétől a neki teljesített szolgálatért tiszteletdíjképpen szerzett 1800 koronát adományozta, azért tesszük, mert az adomány nagysága és annak követésre méltó példája teszi erkölcsi és hazafias kötelességünké, hogy ezúton mondjunk áldozatkészségéért köszönetet. Az aradi Kossuth asztaltársaság nevében Nagy Kálmán, elnök. Schwarcz Zsigmond, titkár.

— Tözsdeküldöttség Tisza Istvánnál. Ma már megirtuk, hogy Tisza István gróf e hónap 12 re tervezett utazását elhalasztotta, ezért a tözsdeküldöttségnek november 13 ára tervezett Tisza István grófnál való tisztelgése elmarad. A pontos időt, mielőtt megállapítható lesz, az elnökség a hírlapok útján közölni fogja.

— Szóke dr. ügynöksége. A balassagyarmati szenációs tárgyalás hőse, Szóke Jenő dr. volt szécsényi ügyvéd tudvalevőleg nem folytatja ügyvédi praksisát, hanem más, szabadabb pályára adta magát: ügynökségi irodát nyitott. Előbb ugyan azt tervezte, hogy kimegy Amerikába, azonban csak Velencéig jutott hitvestársával s miután a tenger hullámai lemosták róluk a földi bűnöket, szépen visszafordultak Pest felé. Itt előbb egy-két napig gondolkozott a szécsényi dráma szánandó hőse, aztán a kabátja gombjain találgatta: „ügyvéd legyek e, ügynök legyek-e?” s miután az utóbbi jött ki, hát leült és megfogalmazta az itt olvasható hirdetést:

Dr. Szóke Jenő általános ügynöki irodája Budapest, VIII., Bérkocsis-utca 41. Telefon — Folyószámla a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál és a magyar királyi postatakarékpénztárnál. Jelzőlog- és személykölcsön. Váltók, kereskedelmi és ipari számlák leszámítása. Uradalmak, birtokok és házak vétele és eladása. Parcellázás. Bányák, erdők, vadászterületek értékesítése. Képviselések elvállalása. Üzletek s vállalatok finanszírozása.

Tessék, tessék... Hatóságilag, esküdtzéki itélettel szabadalmazott vállalkozás... Biztos siker.

— Román aviatikus fölszállása Aradon. Az aradi románok köreiből, amint a Tribuna írja, nagyszabású aviatikai meetinget terveznek. A meeting főpontja egy romániai aviatikusnak, Vlaicu-nak fölszállása lesz. Vlaicu legutóbb Bukarestben Károly román herceg, Haret román miniszter, Mihali Tivadar és mások előtt szállt föl saját konstrukciójú repülőgépén. Előbb 18, majd 9 percig volt a levegőben 150—200 méter magasságban. Vlaicu aradi felszállását, ha kedvező időjárás lesz, még ez őszre, esetleg a jövő tavaszra tervezik.

— Házasság. Bondy Leó Budapestről e hónap 20 án esküszik örök hűséget Gyulán Weisz Mór gyulai tekintélyes gyáros és neje bájos leányának, Erzsikének.

— Odescalchi herceg betörője. Izgalmas jelenet játszódott le a napokban Odescalchi Loránt herceg vattai kastélyában. A herceg gyanus recsegést hallott a kastély egyik, jelenleg lakatlan szárnyából. Kíváncsi volt, vajjon ki járhat késő este arra felé s benyitott az egyik ajtón. Egy toprongyos alakkal találta magát szemben, a ki épen kerekét akart oldani. A herceg rávetette magát és a földre teperte, mire a késői látogató revolvert rántott s le akarta löni a ház urát. Odescalchi herceg, ki izmos és erőteljes férfiú, hosszas küzdelem után lefegyverezte a betörőt és átadta a legközelebbi csendőrsnek. A csendőrök kiderítették, hogy a betörő Mikula Gábor nevű nyitra megyei ember, ki másfél esztendő előtt szökött meg a katonaságtól. Többször volt büntetve s azt hiszik, nem egy bűn terheli a lelkét.

— Az új földesur. Schöller Gusztáv lovag, a magyarországi Schöller uradalmak kormányzója, aki Brünnben eltérőhöz vezette Ligethy Annát, a bécsi művészvilág egyik kiváló tagját, állandó lakhelyül a lévai gyönyörű kastélyt választotta és ma este nejevel együtt állandó tartózkodásra Lévára érkezett. Schöller lovag csak néhány év óta lakik Magyarországon, de annyira megkedvelte a magyar földet és a magyar szokásokat, hogy állandó lakhelyül sok birtokai közül a magyarországit választotta.

— Menyasszonyból — apáca. A zalamegyei Csesztregéről írják: A község egyik szemrevaló leánya nemrég gyűrűt cserélt: egy itteni legénynyel. Már eljártak a papnál az esküvő végett, sőt a jegyeseket már háromszor ki is hirdették a templomban, a lakodalomra való előkészületeket is megtették, mikor egyszerre csak a menyasszony — eltűnt. Pár napig másról sem beszéltek a faluban, mint az eltűnt menyasszonyról, sokan páros szököst, mások pláne öngyilkosságot emlegettek, mignem kisült, hogy a menyasszony, aki már régóta szeretett volna apáca lenni, két nappal az esküvője előtt: szó, se beszéd, felvétette magát apácának.

— Gyilkosság Paulison. Ma reggel Paulis egyik utcájában halva találták Sírján Lázár földmivest. A mellén nagy seb tátongott, amely vadászfegyver okozta lövéstől keletkezett. A hatóság megállapította, hogy Sírján tegnap este 9 órakor hagyta ott a paulisi nagyvendéglőt, ahol iszogatót. Az utcán lesből rálőttek és a sörétek megölték. A gyilkosokat keresi a csendőrség. Meg kell itt említeni, hogy Paulison gyorsagymásutánban történnek a véres bűncselekmények, s a belügyminiszter még se akar csendőrséget kirendelni a veszélyeztetett lakosság védelmére.

— Bizalmi nők a színháznál. Berlinből jelentik: A német Szinpadi Szövetség legközelebbi közgyűlésén érdekes indítvány fölött fog határozni. Az indítvány arról szól, hogy minden színházhoz nevezzenek ki női bizalmi személyiséget, a ki felügyelne arra, hogy a színházvezetők ne sérihessék meg nőtagjaik becsületét. Ha egy ilyen eset előfordulna, a bizalmi nő előbb köteles volna a direktort figyelmeztetni, ha pedig ez nem használna, akkor az esetet bejelenteni a Szinpadi Szövetség jogvédő irodájának. Az indítványhoz, amelyet a szövetség hölgybizottsága tett, máris sok helyi szervezet csatlakozott.

— Köszönetnyilvánítás. Az aradi polgári jótekonny öngyület elnöksége a mai napon Schütz Ágoston huszárkapitány úrtól 10 koronát kapott, mely nemeslelkű adományáért hálás köszönetét nyilvánítja az egyület nevében öv. Purgly Lajosné fővédasszony. Aradon, 1910. november hó 7-én.

— Perzsaszőnyeg raktáram Deák Ferenc-utca 40. sz. alatt megnyit. Tisztelettel Schwarcz Zsigmond. 3698

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban november hó 8 án a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Rozgonyi Lajos István m. kir. honvéddal nagynak Ilona nevű leánya. Müller András szitáknak Bálint nevű fia. Meghalt: Molnár András 58 éves napszamos. Fiebinger Klára 18 napos leány.

— Tamasdán István dr. fogorvos Batthyány-utca 80. sz. 4006

— Váratlan alkalmakkor mutatkozik annak szüksége, hogy sebesülések esetén alkalmas kötszer legyen kéznél. Ilyen a kiválóan alkalmas, antiszeptikus, fájda'omcsillapító, üdítő és gyulladást megakadályozó, az egész monarchiában használt *prágai házi kenőcs*, melyet *Fragner B.* prágai cs. k. udvari gyógyszerész szállít. Tekintve azt, hogy ez a kenőcs éveken át megtartja kitűnő hatását, ajánlatos, hogy minden háztartásban készenlétben tartsák, előre nem látott balesetekre.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér. Fojtak és Weisznál. 279

— Az átutazók figyelmét tisztelettel felhívjuk arra a körülményre, hogy az Aradi Közlöny a vasúti állomáson nem a csomagszállító részvénytársaság alkalmazottjánál, hanem lapunk külön megbízottjánál kapható az állomás előtti téren.

Nyomatványok beszerzésénél kérjük forduljon lapunk nyomdájához, hol igen méltányos áron, esimes tiszta kivitelű nyomatványokat készítenek. Nyomdánk olyan modernül van becsodolva, ahol bármily igényeket is ki tudunk elégíteni. Készítünk névjegyeket, levélpapírokat, borítékokat, számlákat, gyászjelentéseket, bármilyen kereskedelmi és ipari nyomatványokat, könyveket, műveket a leggyorsabbal a legdisztesebbig. Kérjük szükséglet esetén hozzánk bizalommal fordulni.

tál várni negyven évig erre a válaszra, akkor elvárhatok meg másfél óráig . . .

(A tapintatos színésznő.) A Városligeti Színház-ban, amely most aratott nagy sikert a *Don Juan hadnagy* című pompás operettel, most sokat nevetnek egy tréfán, amely a színház környékén esett meg a napokban.

Egy szerződésnélküli színésznővel valaki azt a nem éppen ötletes tréfát csinálta meg, hogy névtelen levélben felhívta őt, hogy szerződéses céljából jelentkezzen a Városligeti Színház igazgatóságánál. A színésznő oda volt az örömtől, mutogatta boldogan mindenkinek a levelet és máris a Városligeti Színház tagjának adta ki magát. Mikor azonban fölment a színház igazgatói irodájába, megtudta, hogy fölültették és letörve ment haza. Bevallani azonban még sem akarta senkinek, hogy a szerződéses csak tréfa volt és mikor legközelebb megkérdezte tőle valaki, mi van a szerződésével, előkelő nyugalommal felelte:

— Tudod, meggondoltam a dolgot és nem szerződtem el. Nem akartam megbántani a Nemzeti Színházat . . .

VÁROS ÉS MEGYE.

A vármegyei kezelőszemélyzet kérelme.

— Küldőtség Schill főjegyzőnél. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Ma délelőtt az a vármegyei kezelőszemélyzet kara Rózsay Pál árvoszéki kiadó vezetésével tisztelgett Schill József vármegyei főjegyzőnél és az alispánhoz címzett memorandumot nyújtottak át neki. A memorandumban drágasági pótlékokat kérnek a vármegyétől. A főjegyző a legnagyobb jóakarat hangján nyilatkozott a buzgó kezelő tisztviselői karról és kijelentette, hogy a lehetőséghez mértén támogatja kérelmüket. A memorandum szövege a következő:

Nagyságos Alispán Ur! Mily alázattal alulírottak a már tarthatatlan kényszerítő körülmények hatása alatt a következő kéréssel járunk kegyes színe elé: Az általános drágaság a legmérészebb képzelgetést is felülmúlja és különösen az élelmi cikkek oly magas ára emelkedtek, hogy a legtakarékosabb besztás mellett sem vagyunk képesek magunkat és családunkat fenntartani. Példaképpen felemlítjük, hogy egy kiló hús ára 2 kor., egy liter tej ára 40 fillér. Ezek az árak páratlanul állanak a maguk nemében. Ez az általános drágaság már az *inséggel fenyeget* s anyagi erőnket annyira kimerítette, hogy a *téli szükségleteket már nem tudjuk beszerezni.* „A Vármegye” közlése szerint több vármegye alkalmazottjainak drágasági pótlékokat szavazott meg. Azt hisszük, hogy Nagyságod sem fog ez elől elzárkózni, akkor, a midőn a vármegye területén fellépett járványok az élelmi cikkek beszerzését már-már lehetlenné teszik. A kir. kincstár minden évben gondoskodik a nélkülözések között élőkrol s ezek között még sohasem volt feltalálható a kormányhatóság egy igen fontos szerve: a kis hivatalnoki kar.

Eddig türelemmel vártuk és reméltük, hogy a magas kormány alantásairól — a mint kitátásba helyezte — gondoskodni fog, de az utóbbi napok alatt szárnyra kelt hírekből sajnálatlalt kellett tapasztalunk, hogy mit sem várhatunk. Ez a remény tartott vissza bennünket attól is, hogy ezen kérésünket a legutóbbi törvényhatósági közgyűlés elé nem terjesztettük.

Minden tuzzás nélkül elmondhatjuk, hogy

nagy nélkülözések várnak reánk a közel jövőben s ezért az alant írt egész központi személyzet alázattal kérjük Nagyságodat, hogy bannünket a közgyűlés utóagos jóváhagyása reményében, esetleg a pénzügyi szakosztály összehívásával drágasági pótlékban részesíteni méltóztatassék. Hogy pedig a nélkülözhetetlen téli szükségleteket beszerezhessük, arra kérjük még Nagyságodat, hogy a drágasági pótlékokat visszamenőleg folyó évi június hó 1-től folyósítani kegyeskedjék. Nagyságod bizonyára fog módot találni, hogy a pótlék valamely alap terehére folyósítható legyen. Nagyságod bölcs belátásától tesszük függővé a pótlék arányának megállapítását s ismételten kérjük, hogy előadott kérésünket méltányolva teljesíteni méltóztatassék. Minthogy pedig helyzetünk már tarthatatlan, mély tisztelettel kérjük mielőbbi sürgős intézkedését.

Közgyűlés előtt. Urbán Iván főispán elnöklésével a tanács ma előkészítő ülést tartott, melyen a holnapi közgyűlés sorrendjére felvett tárgyakhoz készített határozati javaslatokat. A közgyűlésen tárgyalandó legtöbb kérdést a szakbizottságok megvitatták és javaslatukat a tanács is magáévá tette. A Hungária pamutfonó-gyár munkásbázisára kért telket a tanács is átengedi, de csak azzal a kikötéssel, hogy a részvénytársaság két év alatt harminc házhelyet, öt éven belül valamennyit beépíteni tartazik. Ha ezt elmulasztani, úgy évente fizessen háromezer korona pönálét. Azzal a kivétellel, hogy a esatorna megépítését nem javasolja a törvényhatóságnak, a többi feltételeket elfogadhatónak mondja a tanács. — A zsigmondházi Pokorny pusztá idecsatolását úgy véli megoldandónak, hogy az adó kártalanítási összeget tízezer korona átalányban fitesse meg a város a községnek és ezen az alapon induljon meg a tárgyaás a vármegyével. — Bedő Árpád dr. kérelmére javasolja, hogy a közgyűlés küldje ki az orvosi bizottságot, mely véleményt mond vajjon nyugdíjazandó e a kibágási bíró. — A fővárosnak a huzdrágaság csökkentését célzó átiratát pártelölög terjeszti be.

TÖRVENYKEZÉS

Az elhagyott férj merénylete.

(Esküdtészi tárgyalás — fölmentéssel.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Ma volt az aradi esküdtészi tárgyalások második napja, melyen érdekes felmentő verdictet hoztak a polgárbírák. Bredeán Péter világiosi gazda bűnügyével foglalkozott az esküdtészi, akit házastársan elkövetett szándékos emberölés kísérletének büntetével vádolt meg az ügyész.

Bredeán alig egy évvel ezelőtt egész vagyonát fiatal felesége rovára iratta. A menyecske, úgy látszik, csak erre várt, mert röviddel ezután elhagyta az urát. Bredeán emiatt rendkívül elkeseredett és koresmázás közben elmondta bánatát cimboráinak is. A folyó év április 3-án is panaszkodott a koresmában és ekkor egyik társa azt mondta neki, hogy az ilyen feleséget agyon kell löni. Bredeánnak ez szegret ütött a fejébe és a pálinka is dolgozni kezdett az agyában; hazaszaladt, revolvert vett magához és feleségének keresésére indult. Lukács oszmadia műhelyében talált rá, mellé ült a padra, de a haragosok alig szóltak egymáshoz. Kievárítva felugrott helyéről Bredeán és látszólag minden ok nélkül három izben nejére lött, kit a második lövés nyakán talált, súlyos sérülést ejtve rajta.

Színházi pletykák.

(Fővárosi levél.)

(A türelmetlen szerző.) A Magyar Színház-ban szombat este rendkívül sikerrel mutatták be Kóbor Tamás pompás darabját, az *Egy test, egy lélek* című drámát. Az illusztris írónak ez az első darabja és már ezért is nagy várakozással nézett a premíer elé a közönség. De nagy várakozással várta a saját darabjának a bemutatóját maga a szerző, Kóbor Tamás is, annál inkább, mert a bemutatót kétszer el kellett már halasztani. A *Karenin Anná* nak olyan nagy és állandó volt a sikere, hogy alig jutott szóhoz tőle az *Egy test, egy lélek*. Mikor már másodszer halasztották el a premíert, Beöthy László maga vitte meg a kellemetlen hírt a szerzőnek.

— Mit szélis hozzá, Tamás — mondotta — megint el kellett halasztani a premíert tíz nappal . . .

— Nem baj — felelte Kóbor — nem vagyok türelmetlen. Ha tudtam várni negyven évig a bemutatóra, akkor elvárhatok még másfél hétig . . .

Szombaton azonban, a premíer előtt már Kóbor Tamáson is erőt vett a szerzők idegessége. Izgatottan járt-kelt, azután odament Beöthyhez és megkérdezte tőle:

— Kérlek, mondd, mit gondolsz . . . lesz siker? . . .

Beöthy László mosolyogva felelte:

— Na halld, hogy kérdezheted ezt? Ha tud-

A város előkelőségének becses figyelmébe!

Érdekes kiállítás látható máától fogva a

Fehér Kereszt szálloda nagytermében

ahol valódi keleti kézi hímzések (Haroms Handstickerien) tekinthetők meg **díjtalanul** vételkényszer nélkül.

Velencei és japán különlegességek.

A kiállítás, mely csak rövid ideig lesz megtekinthető, kiváló alkalmat nyújt hasznos és meglepően szép művészi tárgyak beszerzésére. Legalkalmasabb

karácsonyi, újévi, nász, névnapi és egyéb alkalmi ajándékok.

4099

Nyitva este 9 óráig.

Az eset után Bredeán önként jelentkezett a világi esendőrősnél s így indult meg elene az eljárás. A mai főtárgyaláson is beismerte a terhére rótt büncselekményt. Csupán feldúlt lelkiállapotára hivatkozott. A vád képviselőjében Szalóczay kir. ügyész a vádirat szerinti büncselekmény tényálladékát magában foglaló kérdést indítványozott és sem védő, Fényes Kálmán dr., sem a bíróság nem tett fel más kérdést. Ha az esküdtek erre a kérdésre igennel felelnek, 3-4 évi fegyház várt volna a vádozóra. Miután ezzel a büntetéssel Bredeán cselekménye nem állott arányban, valószínűleg ez volt az oka annak, hogy az esküdtek felmentő verdiktet hoztak. A bíróság erre, rövid tanácskozás után Bredeánt a vád és következményeinek terhe alól felmentette és azonnal szabaddá helyezte. Az ítélet jogerős.

§ Két petíció a Kuria. Budapestről jelentik: A Kuria két választási tanácsa ma kezdte tárgyalni a hosszupályi és a dévai mandátumok ellen beadott petíciókat. Dérén Barcsay Ador Justh párti képviselő mandátumát támadta meg a kisebbségben maradt Hollaky munkapárti jelölt pártja. A petíció szerint Tolnay Lajos dévai ügyvéd, mint választási elnök, túrta, hogy a csendőség a munkapárti választókat inzultálja. Ezenkívül a petíció etellessé és itatással vádolja a győztes pártot és elmondja, hogy Barcsay a választás előtt 8-10 nappal Gutás Mihály görög katolikus lelkésznek 200 koronát és egyéb kedvezményeket ígért a támogatásáért. A mai tárgyaláson Sebestyén Mihály kuriai bírő elnököl, Barcsay megbízásából Aigner Adolf jelent meg, Tolnay Lajost Fekete Károly dr. védte. A benyújtott alaki kifogásokat a Kuria elutasítván, Tetéleni Ármán, a petíció benyújtója különösen a megvesztegetett görög katolikus lelkész ügye miatt kérte a választás megsemmisítését. A tárgyalást holnap folytatják. — A Kuria második tanácsa Zachár Emil elnöklésével a hosszupályi petíciót tárgyalta. A kisebbségben maradt Fisch Ernő Justh párti választói kérték Beöthy László mandátumának megsemmisítését vesztegetés, etetés, itatás miatt és Fisch Ernőnek megválasztott képviselővé való kimondását. A tárgyalás elején a választást védők nevében Fekete Károly dr. ellenpetíciót nyújtott be. A tanács az ellenpetíció áttanulmányozása végett a tárgyalást november 29-ére halasztotta.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

KÖZGAZDASÁG ÉS PÖZLE EDÉS.

Az aradi őszi vásár sikere.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8

Arad város fellívásokkal, hirdetések útján figyelmeztette a közönséget, hogy nem táncos az aradi vásárra jönni, mert az álatbetegségek miatt a vásár nem lesz, a torontalmegyei kolera miatt pedig minden délvidéki embert öt napi megfigyelés alá vetnek. Ehhez az elriasztáshoz az első állott sejtő társul és az egész novemberi lágy idő is okot szolgáltatott arra, hogy a vásár sikerében kételkedjenek az érdekeltek.

Az eredmény azonban fényesen rácsófolta a jósokra. Az idei jó termés pénzt hozott a házhoz és a pénznek az a rendeltetése, hogy kiadják. Jött is Aradra vásárló annyi, amennyi már évek óta nem volt az őszi vásáron. Eltekintve a pénteki és szombati üztetlen napoktól, vasárnap annyi idgen érkezett Aradra, hogy a tavalyi bő ternés évben egy harmadával kevesebbet mutatott ki a statisztika. A vasúti hosszú vonatokon vontatták a közönséget. Vasárnap délután egy órától négy óráig 8270 vasúti jegyet adott el a három vasúti pénztár, ehhez számítandók az ingyen és térít jeggyel bírók, úgy hogy az állomásfőnökség számítása szerint tízezer utas hagyta el a Máv. és Acsev. vonalain Aradot vasárnap reggeli és öt óra körül. Óriási méretű volt a forgalom este is, de már délelőtti tizenegy órakor is sűrű rajok az ütt vonatra a vásári publikum. Ide számítandó még a motoros vasut 3500-4000 utasa, továbbá a kocsin érkezők és távozők, úgy hogy a vásári elárusítók forgalma kielégítőnek mondható.

A város vámbévé elei esőkentek az álatvásár elmaradása következtében. Sajnos, hogy a vasárnapi rendkívüli nagy pénzforgalom hasznát legnagyobb részt idegen árusok látták, akik érzékeny károsodást okoznak az aradi kereskedelemnek (s iparnak).

Ujaradi gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ujarad, nov. 8

A csapadék a mezőgazd. sági állapotra, így főként a vetések fejlődésére rendkívül jótékony hatással van.

A gabonaüzlet irányzata szilárd, az árak emelkedésben vannak.

A mai piacon elkelt:

3000 mm. buza	9 70—9 90
500 mm. tengeri	4 30—4 40
Rozs	6 50—6 60
Árpa	6 50—6 60
Zab	7 30—7 40

Az árak ötven kilogrammonként, koronákban értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 8.

Amerika ¼-el olcsóbb. Kínálat, vételkötő megfelelő, 20 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az arak 50 kilogrammonként számítva:

	Dél sávlat	3 órai sávlat
Buza 1911. áprilisra	10 76—10 77	10 74—10 75
Rozs 1911. áprilisra	7 77—7 78	7 75—7 76
Tengeri 1911. májusra	5 55—5 56	5 54—5 55
Zab 1911. áprilisra	8 31—8 32	8 30—8 31

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Nov. 8. —

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	111 15
Magyar koronajárdék 4%	— — — — —	1 55
Magyar koronajárdék 5 ½%	— — — — —	51 15
Magy. földt. herm. kötvény 4%	— — — — —	92 40
Horvát-szlavon földt. herm. kötv. ny	— — — — —	54 —
Magyar nyeresémsorsosgy kölcsön	— — — — —	222 —
Tiszasab. és szegedi sorsjegy kölcsön	— — — — —	154 —
Osztrák járdék papírban	— — — — —	13 —
Osztrák járdék ezüstbe	— — — — —	98 75
Osztrák járdék aranyban	— — — — —	115 50
Osztrák koronajárdék 4%	— — — — —	53 10
1860. évi osztrák államsorsjegy	— — — — —	166 —
Osztrák-magyar bankrészevény	— — — — —	18 60
Magyar hitelbank-részevény	— — — — —	848 —
Osztrák hitellétezteti részevény	— — — — —	662 —
Osztr.-magy. államvasúti részevény	— — — — —	746 50
20 frankos arany (Napoleonkor)	— — — — —	19 08
Német birodalmi márka	— — — — —	117 57 ½
London vista	— — — — —	240 85
Páris vista	— — — — —	95 37 ½
20 márkás arany	— — — — —	23 51

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Nov. 8.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	— — — — —	9 30—9 35
76	— — — — —	9 35—9 45
77	— — — — —	9 45—9 55
78	— — — — —	9 60—9 70

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos	— — — — —	9 25—9 30
Rozs	— — — — —	6 5—6 60
Árpa	— — — — —	6 50—6 55
Zab	— — — — —	7 25—7 30
Tengeri	— — — — —	5 85—5 90
Tengeri (ül)	— — — — —	4 20—4 25

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 9-én, szerda:

1. Szellő szárnyán. Humor. — 2. Nyugatrakal tájak. Látványos. — 3. A zsaroló. Dráma. — 4. Egy javítóhatás. Humor. — 5. Róma látása. Látványos. — 6. Két vetélytárs. (Barbarina.) Vígjáték. — 7. Glasz hadihajó vízrebocsátása. Látványosság. — 8. Carmen. Opera. Zenéjét írta Bizet. A párisi nagy opéra művészeinek előadásában.

Előadások fél 6 órától kezdve.

Helyárak: I-ös hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ös hely 40 fill., V-ik hely 20 fill.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 38. gyalogred zenekarr. játszik. — Csakrészlet.

Üzlet áthelyezés!

BEREGSZÁSZY LAJOS

uri és női szücs divat üzletét

Hal-tér 13. sz. alól, Deák Ferenc-utca 32 sz. alá (Sarlót-ház)

helyezte át.

Üzlet áthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy rendeléseket, átalakításokat, javításokat, nyaralásokat a legolcsóbban kellemesség mellett vállalom. A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam teljes tisztelettel

Beregszász Lajos, szücsmester

Arverési hirdetés.

Vb. Általános Forgyasztási és Termelő Szövetkezet csödtömegéhez a leltár 802-1611. tételei alatt leltározott árukövetelésekből, egyéb követelésekből és üzletrészhátralékokból álló künnlévőségek közül eddig be nem hajtott és körülbelül 7000 koronát kitevő kétes követelések a fennállásra és behajthatóságra vonatkozó szavatosság nélkül ajánlati uton eladtnak.

A venni szándékozók 150 kor. bánatpénzzel ellátott ajánlataikat 1910. november 15-ének déli 12 órájáig nálam nyujtsák be.

Az ajánlatok felett a választmány 1910. november 15-én délután 3 órakor dr. Vajda István vál. elnök irodájában tartandó választmányi ülésen fog határozni.

Pénzes Ákos, aradi ügyvéd, tömegbondnok.

4176

UJ ÜZLET ARADON. November elsején Andrásy-tér 20. szám alatt a Kősponti szálloda mellett Ékszerész és órászüzetet nyitottam. Dus raktárt tartok: drágakő, arany és ezüst ékszerekben, arany ezüst és más óra különlegességekben, továbbá ezüst és prima china ezüst tárgyakban, úgy hogy a legkényesebb izlésnek is teljes mértékben megfelelek.

Magyar királyi államvasutak.

Téli menetrend.

Érvényes 1910. október hó 1-től.

Arad-Budapest. Állomások: Arad, Sofronya, Kurtics, Lőkőshaza, Bánhidli major, Országút, Kétegyháza, Ujkigyós, Békés-Csaba, Békés-Földvár, Mezőberény, Gyoma, Mezőtúr, Pusztaszécső, Pusztaszécső-Tápiószék, Szajol, Szolnok, Újzász, Tápiógyörgye, Tápiószéle, Nagykáta, Tápiószécső, Tápiószék-Tápiószék, Mende, Gyömrő, Maglód, Rákos, Kőbánya fel. p. u., Budapest k. p. u.

Budapest-Arad. Állomások: Budapest kpu., Kőbánya felső p. u., Rákos, Maglód, Gyömrő, Mende, Tápiószék-Tápiószék, Tápiószék, Nagykáta, Tápiószék, Tápiógyörgye, Újzász, Szolnok, Szajol, Pusztaszécső, Pusztaszécső-Tápiószék, Mezőtúr, Gyoma, Mezőberény, Békés-Földvár, Békés-Csaba, Kigyós, Kétegyháza, Országút, Bánhidli major, Lőkőshaza, Kurtics, Sofronya, Arad.

Arad-Tóvá. Állomások: Arad, Glogovác, Csicsér, Gyereks Ménes, O-Paulis, Paulis, Baracska, M.-Ráda, Mílóva-O, Konop, Berzova, Soborsin, Zám, Mar.-illye, Déva, Piski, Szászváros, Alvincsa, Gy-fehértó, Tóvá.

Tóvá-Arad. Állomások: Tóvá, Gy-fehértó (1.), Alvincsa (1.), Szászváros (1.), Piski (1.), Déva, M.-illye (1.), Zám, Soborsin, Berzova, Konop, Mílóva-O, M.-Ráda (1.), Baracska, Paulis, O-Paulis, Gyereks Ménes, Csicsér, Glogovác, Arad.

Arad-Temesvár-Józsefváros. Állomások: Arad, Uj-Arad, Németh-Ságh, Vinga, Orczyfalva, Merzsfalva, Szt.-András, Temesvár-Jv. Temesvár-Józsefváros-Arad. Állomások: Temesvár-Jv., Szt.-András, Merzsfalva, Orczyfalva, Vinga, Németh-Ságh, Uj-Arad, Arad.

(Utányomás nem díjaztatik.)

PRÓ HIRDETÉSEK.**Ha cigarettázik**

használjon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Értesítés.

Értesitem a nagyjermű közönséget, hogy november 1-től étkezémet Petőfi utca 6. számból, Erzsébet-körút 5. sz. házba helyeztem át, elfogadok abonenseket házban és házon kívül, szíves pártfogást kér tisztelettel Kohn Adolfné. Egy elegánsan butorozott utcai szoba kiadó. 4046

Petroleumos hordókat

veszünk csakis azonnali szállításra legmagasabb napi áron rövidesen a hordó árak olcsóbbak lesznek. Schenk és Tsa, Arad. 4149

Kasszinger-utca 5. szám

alatt egy 5 szobás, külön zárt folyosóval, mellékhelyiségekkel fürdőszobával, ellátott uri lak minden órában kiadó. Bővebbet ugyanott. 4042

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használható mesterséghez értő nőtlen raktáros kerestetik gazdaságba, azonnali belépésre. Cim a kiadóhivatalban. 4900

Minden embernek

nélkülözhetetlen a Dr. Ehrlich és Dr. Hata eredeti műve az általuk feltalált 606-ról. Magyarra fordította: Dr. Marschalkó Tamás kolozsvári egyetemi tanár. Megjelenik kb. 2 hét múlva. Előfizetési ár: Fűzve K. 6.—, kötve K. 8.—. Bolti ára magasabb lesz. A pénz előleges beküldése esetén bérmentve. Megrendelhető Kerpel Izó könyvkereskedésében Aradon, Andrassy-tér 20 sz. 4071

Rum,

konyak, bor és egyéb üveg vignettkák kaphatók Ingusz I. és Fia könyv és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16.

Olajprés

2 kosaras, teljes felszereléssel eladó. Cim Fischer Árpád Sikula. 4188

Kéttagn családohoz

könnyű házimunkára bejárónő kerestetik. Kölcsey-utca 9a.

Gépirási tanfolyamot

végzett ügyes gépirónő azonnali belépésre állást keres. Cim a kiadóban. 4124

Egy ügyes fiatal segédet

keresünk. Rosenblüh H. és Társa Arad. 4164

Ügyes házi

varrónő ajánkozik uri házakhoz. Cim Eötvös-utca 17. 8a) 4161

Eladó üzlet

Vidéki mezővárosban egy jó forgalmu termény-, vas- és vegyeskereskedés, korcsma, házzal együtt a tulajdonos betegsége miatt azonnal eladó. Bővebbet szíveségből az Aradi Kereskedők Köre titkári irodájában. 4170

Vegyeskereskedés

konkurencia nélkül, korlátlan ital-méresi jog, trafikkal nagy községben házzal együtt eladó. Cim a kiadóban. 4171

Jutányosan

készítetek felsőruhákat és fehérneműt, házhoz is megyek. Javitást vállalok. Tóthné, Választó-utca 55. sz. 4174

Keresek üzlethez

társat 6--8000 koronával „Jövő” jellegre a kiadóhivatalba. 4172

Kiadó

Boros Béni-tér 6. szám alatti házban 2 lakás (esetleg raktárnak vagy üzlethelyiségnek) továbbá egy kert (raktárületnek.) Bővebbet a tulajdonosnál. Telefon 699. 4175

Használt

Ólom

megvételre kerestetik

Goics János**cipő felsőrész készítő.**

Van szorencsém a t. helybell és vidéki cipész mester urak figyelmét felhívni Arad, Háltér 13. szám alatt megnyilt

cipőfelsőrész készítő üzletemre.

Készítetek minden e szakba vágó munkákat a legszebb kivitelben, szolid árak mellett. 4177

Kitünő tisztelettel

Goics János.

Egy ügyes

kifutó fiu felvétetik.

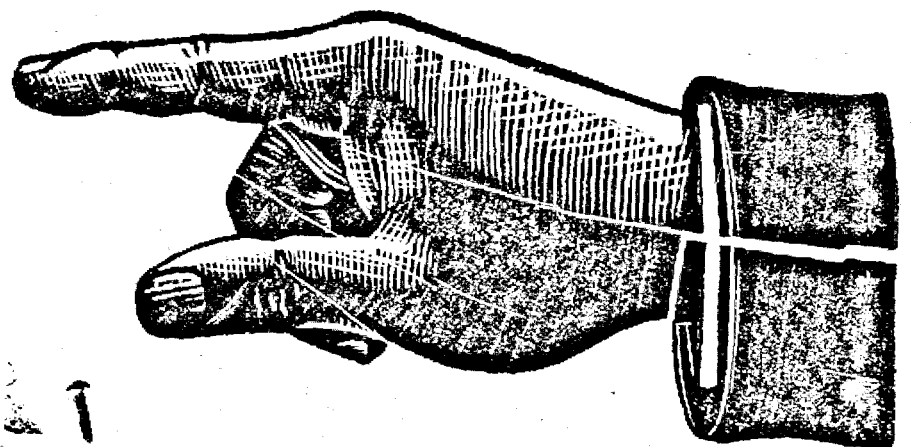
RADÓGYÜLLA

uj női divatáruháza

Andrassy-tér és Weitzer János-u. sarkán

Az uj áruház cikkei:

Női felöltők
Leány- és gyermekfelöltők
Női divat costumök
Női bundák
Szörme különlegességek
Gyermek ruhák
Női blousok
Pongyolák
Jupponok

3651

Szabott árak!

Külön mértékosztály.

Arad nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Berger és Wirth budapesti festékgyárának festésével.